

Les Cahiers du Centre Jean GOL

Vlaanderen

Is er nog een toekomst voor België?

Les Cahiers du Centre Jean GOL
Vlaanderen. Is er nog een toekomst voor België?

© les Cahiers du Centre Jean GOL
Avril 2007

Voorwoord

En waar staat België in dit geheel, in deze onderhandelingen die voor vele burgers obscuur en ondoorgrondelijk blijven? Wat betekent het institutionele of constitutionele jargon waarvan het leeuwendeel van de Vlamingen en van de Franstaligen niet het minste begrijpen? Wat gaat er werkelijk schuil achter de scherpe bewoordingen waarmee de politieke klasse en de politicologen zich al te vaak uitdrukken? Zou het niet verstandig zijn eerst de andere, de Vlaming, een landgenoot, beter te leren kennen? Hij spreekt weliswaar niet dezelfde taal en zijn culturele tradities wijken steeds meer af van de Waalse en Brusselse denkwijzen, maar hoe kunnen we het « Belgische schip » boven water houden als we die andere niet tegemoet gaan.

Daarom nodigen wij u uit voor een korte reis naar de andere kant van de taalgrens. Deze tekst is trouwens in de twee talen beschikbaar. Dat de Vlamingen een minder karikaturaal beeld van de Walen en Brusselaars zouden ophangen, en omgekeerd, is één van de doelstellingen van dit Cahier. Ten zuiden van de taalgrens is dat ongetwijfeld een noodzaak,

nu steeds minder Franstaligen naar Vlaamse zenders kijken of luisteren of Nederlandstalige kranten lezen. Het was kortom ook tijd voor een pedagogisch werk.

Elkaar beter leren begrijpen, de inzetten beter verstaan, de statistieken en de economische en financiële realiteit doorgronden, is een ander doeleinde van dit werk. We hadden het met meer opzienbarende uitspraken van eminente vertegenwoordigers uit de politieke wereld kunnen kleuren. Na rijp beraad gaven we echter de voorkeur aan de « sterke » momenten van de Vlaamse publieke opinie. Die zijn op zich reeds een voldoende overtuigend bewijs dat onze wegen uiteengaan. Maar in hoeverre? Zou het niet raadzaam zijn ons te distantiëren van het gevoelsmatig en romantisch nationalisme door de cijfers te verklaren en te rationaliseren?

Maar de « andere » ervan overtuigen dat we verschillen van wat die zich inbeeldt of voorstelt, impliceert ook een bewustzijnsonderzoek. Met andere woorden, welke eigenschappen van de Walen en de Franstalige Brusselaars kunnen een tegenwicht vormen tegen het negatieve beeld dat van hen in het Noorden wordt opgehangen?

Tot slot was het de kunst te streven naar een globale benadering, die ook oog heeft voor de geschiedenis, het publiek recht, de sociologie, de economie, de financiën en de politieke situatie in het algemeen.

Mijn dank gaat in het bijzonder uit naar dhr. O. Vandenhoute. Hij was reeds de stuwende kracht achter de Cahiers over de Waalse economie en

de Brusselse Economie en heeft zich nu opnieuw enorm voor dit werk ingezet. Ik kreeg ook hulp van andere medewerkers van het Centre, Mw. L. Glautier, HH. C. de Salle, J. Tordoier, F. Keppers, E. De Bock. Dank ook aan dhr. R. Aernoudt voor het gesprek met de auteurs van het Cahier en aan twee vooraanstaande deskundigen op het vlak van institutionele problemen, HH. D. Van Eyll en N. Lagasse.

Didier REYNDERS

Voorzitter van het Centre Jean GOL

Een Natiestaat ?

In dertig jaar tijd onderging België een opmerkelijke metamorfose. Tussen 1962 en 1992-93 schakelde ons land over van een eenheidsstaat naar een federale staat (artikel 1 van de Grondwet), met een herziening van het traditionele bicameralisme en vooral de rechtstreekse verkiezing van de Gewestraden (Vlaams Gewest en Waals Gewest) – voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dit al sinds 1989 een feit –, de splitsing van de provincie Brabant, enz. In de loop der tijden gaf de centrale Staat tal van bevoegdheden uit handen.

1. De taalgrens

Het mag dan wel de wet van 8 november 1962 zijn die de taalgrens definitief afbakende en als gevolg daarvan de administratieve ambtsgebieden aanpaste, toch vond deze grens haar oorsprong ongeveer vijftien eeuwen geleden. De oorsprong ervan is omstreden. In feite kunnen meerdere elementen tot een verklaring bijdragen. Generaties studenten hebben vanaf de 19de eeuw geleerd dat het bijzonder ondoordringbare forêt charbonnière een groot obstakel voor de Frankische kolonisatie naar het Zuiden van België vormde. In 1923 viel deze these in duigen toen aangetoond werd dat er inderdaad een groot woud bestaan

had, maar dat dit zich over een Noord-Zuidas uitstreckte en niet over een Oost-Westas zoals aanvankelijk verondersteld werd. Dit woud heeft dus geen enkele rol gespeeld bij de afbakening van de taalgrens.

Vanaf de jaren 1880 werd ook de these van de *limes belgicus* geopperd. Wat hield die in? De beroemde weg Bavai-Keulen zou in het Noorden versterkt zijn door een systeem van vestingen dat de Germaanse opmars verhinderd zou hebben. Na verloop van tijd moest men wel toegeven dat deze op toponymie gefundeerde stelling op geen enkele manier met concrete elementen, namelijk met archeologische bewijzen, gestaafd kon worden.

Moeten we deze grens aan een demografisch contrast tussen Noord en Zuid wijten? Die redenering berust voornamelijk op de kaart van Romeinse villa's van de 2de eeuw die in 1937 opgemaakt werd. Door deze wanverhouding zouden de Franken in het dichterbevolkte zuidelijke deel geïntegreerd zijn, terwijl ze in het Noorden over een minder dichte bevolking geheerst zouden hebben. Niets is minder zeker, temeer daar de steen- en marmergroeven specifiek waren voor de Waalse contreien; die waren er daarentegen niet in de Vlaamse streken waar de constructies van leem waren en dus geen enkel spoor overgelaten hebben.

In 1955 zag een andere hypothese het licht. Een historicus voerde een « kolonisatie » in opeenvolgende etappes aan. Met andere woorden, de taalgrens zou gebonden zijn aan het ritme van de verplaatsingen van de Franken. Dit « werk van eeuwen » zou zich pas rond de 9de of 10de eeuw gestabiliseerd hebben, een standpunt dat in de jaren 1970 bevestigd werd. Op basis van toponymische studies zijn sommigen gaan beweren dat de germanisatie in zuidelijke richting grootschaliger was dan doorgaans beweerd wordt; pas veel later, voornamelijk in de 8ste en 9de eeuw zou de romanisering terrein gewonnen hebben om rond de 10de en 11de eeuw uiteindelijk in een afgebakende taalgrens uit te monden.

Kortom, bepaalde stellingen zijn overduidelijk fout, maar geen enkele theorie kan volledig overtuigen. De theorie dat de taalgrens een werk van eeuwen is, lijkt het meest aannemelijk. Ze is bovendien niet in strijd met de theorie die de voorrang geeft aan de demografische aspecten. Samenvattend herhalen we enkele van de recentste beschouwingen die in 1987 gepubliceerd werden: « In de 5de eeuw betekent de komst van nieuwe Germanen in het Noorden en Oosten

het einde van de germanisatie van de streken die al voor een groter of minder groot deel germaniseerd waren door de wil van de Romeinen zelf. » In het Zuiden « zijn het de geromaniseerde volkeren die door hun massa het voornaamste obstakel voor de germanisatie vormen. »

2. Het ontstaan van het Vlaams en het Frans

Op het einde van de 12de eeuw, maar vooral in de 13de eeuw, vervangt de volkstaal het Latijn in de schriftelijke aktes.

De eerste aktes in de langue d'oïl die bewaard bleven, horen Henegouwen en de streken in Noord-Frankrijk toe: Chièvres (1194), Douai (1204), Doornik (1206) en Woutersbrakel (1233). In Vlaanderen ging het Frans het Nederlands vooraf bij de vervanging van het Latijn: dat was het geval in Kortrijk (1221), maar het klopt dat de documenten leden van de adel en een prinses met Franse opvoeding op de voorgrond stelden. In de 13de eeuw kreeg het Frans meer invloed in Vlaanderen, meer bepaald op het gravenhof. Het Frans werd in Ieper zelfs op lokaal niveau gebruikt; in de tweede helft van de 14de eeuw verdween het Frans echter uit de lokale Vlaamse besturen.

De eerste sporen van het gebruik van de Dietsse taal worden opeenvolgend in Gent (1236), Velzeke (1249), Ieper (1252), Brugge (1262), enz. teruggevonden.

In het Hertogdom Brabant en in Brussel breekt de volkstaal slechts laat door, namelijk in de tweede helft van de 13de eeuw.

In Brussel dateert de eerste bekende akte in een volkstaal van 1277; ze is in het Diets opgesteld. Het Latijn en het Vlaams blijven trouwens tot het einde van het

ancien régime de talen van het stadsbestuur, zowel op burgerlijk als op spiritueel vlak. De rol van hoofdstad van de Nederlanden die vanaf de 15de eeuw geleidelijk aan Brussel toevertrouwd werd, bevorderde het ontstaan en de ontwikkeling van een Frans element, temeer daar de prins van Franse origine was. Dit volstond echter niet om de stad haar Vlaamse karakter te laten verliezen: rond 1780 was minder dan 15 % van de stadsbewoners Franstalig en het Frans bleef in hoofdzaak de taal van het Hof en van de bevoorrechte klassen. De inlijving bij Frankrijk (1794-1814/1815) was uiteraard bevorderlijk voor de verfransing van Brussel, maar het Hollandse regime bracht het verlies aan invloed van het Vlaams tot stilstand.

In 1830 wordt de onafhankelijke Staat opgericht en de stichters kunnen zich geen andere officiële taal dan het Frans inbeelden. Dit zou de positie van het Frans in Brussel verstevigen, temeer daar de stad een statuut van volwaardige hoofdstad verwierf.

De agglomeratie begint vorm te krijgen. Op basis van de huidige grenzen telde ze 86.348 inwoners in 1800, 137.956 inwoners in 1829 en 211.634 inwoners in 1846.

Bij de telling in 1846 geven nog maar 34,8 % Brusselaars het Frans als hun hoofdtaal aan. Als we de voorsteden – Sint-Joost (49,3 %), Elsene (44,9 %), Schaarbeek (27,4 %), Laken (21,2 %), Sint-Gillis (16,1 %) en Molenbeek (15,4 %) – uitsluiten, was het percentage inwoners die voornamelijk Frans spraken, echt onbeduidend.

In het Brussels gewest was de opkomst van het Frans dus een traag maar gestaag proces. In 1910 sprak 23,2 % van de inwoners uitsluitend Nederlands en 27,1 % Frans; in 1947 bedroegen deze cijfers respectievelijk 9 % en 37 %. In 1970 benadrukten de enquêtes dat minstens 85 % van de inwoners van de negentien gemeenten als Franstalig beschouwd konden worden. Dit percentage is sindsdien nog gestegen.

3. Vlaamse Beweging en Waalse Beweging

De Franstalige Vlaamse bourgeoisie noch de Walen waren zich van de anomalie in het België van 1830 bewust: slechts één officiële taal (het Frans) hebben, terwijl minstens de helft van de bevolking zich in Vlaamse dialecten uitdrukte. Tien jaar na de onafhankelijkheid, toen het internationale statuut van het land eindelijk geregeld was, gingen er meer en meer stemmen op – sommige lieten zich al op het einde van de 18de eeuw horen – ten gunste van de «moedertaal» en het onderwijs ervan. Zo ontstond wat op een dag de Vlaamse Beweging genoemd werd. Ze is oorspronkelijk van culturele en linguïstische aard. In het midden van de 19de eeuw laat ze zich in de overheidsbesturen horen. De eisen hebben betrekking op het gebruik van het Nederlands in de administraties, de rechtbanken, het leger, de universiteit en de oprichting van een Vlaamse Academie... En dus benoemde de Minister van Binnenlandse Zaken in 1856 een Commissie die met een onderzoek begon naar de manieren om de kennis van het Vlaams te doen heropleven en het gebruik ervan in de overheidssector te regelen. Dit was de definitieve lancering van de Beweging die nu ook politiek geworden was. Ze zou de ene overwinning na de andere boeken. De bekroning was de goedkeuring van de eerste taalwetten in 1873 (strafprocedure), 1878 (officieel onderwijs) en 1883 (officieel secundair onderwijs). Dit waren de eerste van een lange reeks. Deze successen zouden onder meer uitmonden in de wet van 18 april 1898 die het Nederlands als officiële taal erkende.

Vanuit de context van de invoering van een officiële, maar nog gedeeltelijke, tweetaligheid in Vlaanderen en in de nationale instellingen in Brussel is in 1885 de Waalse Beweging ontstaan. In die tijd bestond ze uit mensen die de opheffing van de wetten met betrekking tot het gebruik van het Nederlands eisten. De protagonisten, vooral Walen uit Brussel en Luik, zagen zichzelf als de bewaarders van de eenheid van het land; het Frans moest het bindmiddel blijven.

Na de invoering van het algemeen meervoudig stemrecht (1894) kwam er weldra bovenop de taalkloof ook een politieke kloof. De katholieke partij beschikte over een volstrekte meerderheid in Vlaanderen, de «niet-geestelijke» liberale en

socialistische partijen hadden dezelfde meerderheid in Wallonië. Het demografisch gewicht van Vlaanderen bevoordeelde dus de katholieke partij; het maakte van 1884 tot 1914-18 een volstrekte meerderheid in het Nationaal Parlement mogelijk. Daarbovenop was er nog de verbittering van de Waalse intellectuelen en kunstenaars. Zij voelden zich beledigd omdat de nationale geschiedenisboeken maar weinig waardering toonden voor de werken uit het Zuiden die steeds van het adjectief « Vlaams » voorzien werden omdat dat meer prestige uitstraalde. Zo werd het wandtapijt van Doornik het « Vlaamse » wandtapijt, enz. Daarom roept de Waalse Beweging, al vóór de oorlog van 1914-1918, op tot de invoering van de « administratieve scheiding » die gelijkstond met het huidige « federalisme ».

Na een korte periode van fervent Belgisch nationalisme stond het interbellum synoniem voor een langere periode van daadloosheid van de Waalse Beweging, terwijl de Vlaamse tegenhanger van vooraf aan begon. In de jaren dertig werden enkele belangrijke beslissingen bekrachtigd: de vervlaamsing van de Gentse Universiteit, de goedkeuring van de wetten van 1932 (basisonderwijs en secundair onderwijs, administratie) en 1935 (justitie) die de eenzijdigheid in de gewesten en de tweetaligheid in Brussel en enkele voorsteden tot de regel verhieven.

Na de Tweede Wereldoorlog hebben de koningskwestie en de collaboratie de verhoudingen verscherpt. In Wallonië concentreerde de Waalse Beweging zich – zoals sommigen reeds eind jaren dertig deden – op de economische achteruitgang die zich aankondigde. In de jaren vijftig gingen meer en meer stemmen op die zich tegen de onachtzaamheid van de nationale regeringen kantten. Terwijl de zware industrieën in Wallonië het land al decennia lang financierden en dus onrechtstreeks bijdroegen tot de invoering van de infrastructures die voor de ontwikkeling van Vlaanderen vereist waren, negeerde de centrale macht te vaak welke middelen nodig waren voor de industriële omschakeling van de Waalse provincies.

De ernstige sociale gebeurtenissen in de winter van 1960-1961 hebben de standpunten radicaler gemaakt. Na het sociaal drama vonden de eisen van de Waalse Beweging, die in tegenstelling tot de Vlaamse Beweging, nog steeds hoofdzakelijk een overblijfsel van intellectuele kringen was, plotseling een immens draagvlak in de politieke, economische en syndicale kringen. De voorspellingen werden feiten. In 1965 was het bruto binnenlands product per inwoner in Wallonië

voor het eerst lager dan dat in Vlaanderen. Dit was echt een ommekeer want gedurende 130 jaar had heel België kunnen steunen op de rijkdom die de zware industrieën van het Zuiden voortgebracht had.

4. Gemeenschappen en Gewesten

Eind jaren dertig dook een nieuw concept op. In 1936 nam de Vlaamse katholieke politieke wereld het woord Volksgemeenschap over, afgeleid van het Duitse Volksgemeinschaft dat in het toenmalige Duitsland erg in trek was. In 1938 werd een Waalse kanunnik uit Leuven de propagandist met het thema Communauté populaire wallonne. De culturele connotatie was evident. In beide gevallen ging het erom de Vlaamse en Waalse « volkeren » te verenigen om beter met elkaar samen te leven en de nationale eenheid zin te geven.

In de Vlaamse opinie overheerste de notie van « Vlaamse Gemeenschap » (culturele autonomie) de gedachten tot begin jaren zeventig. De Franstaligen, daarentegen, legden meer en meer de nadruk op de notie van Gewest. Om twee redenen: de crisis van de zware industrieën in Wallonië droeg bij tot een sterke Waalse identiteit (de economische aanpak werd bevoorrecht); in Brussel en in de agglomeratie droegen de taalwetten van 1962-1963, de randkwestie en de Vlaamse manifestaties in de hoofdstad over het thema « Brussel Vlaams » bij tot het ontstaan van een gewestelijke Brusselse samenleving die zich beschut voelde tegen de economische teloorgang die Wallonië bedreigde. Tot in de jaren vijftig werd algemeen aanvaard dat er enkel Vlamingen en Walen in België waren. Voortaan waren er naast de Vlamingen Franstaligen, sommigen Brussels, anderen Waals. Na de crisis in Leuven in 1968 (Walen buiten) werd een staats Hervorming onontkoombaar. In de Grondwet werden de Gemeenschappen en Gewesten op elkaar geplaatst met als bedoeling het opbouwen van wat een aantal experts inzake publiek recht een tweelagig federalisme noemen. Er

zijn momenteel drie Gemeenschappen en drie Gewesten, het grondgebied van de Duitstalige Gemeenschap is in het Waals Gewest inbegrepen.

5. Welk nationaal bewustzijn?

Vandaag zal geen enkele universitair geschiedkundige nog beweren dat er in de Middeleeuwen, of zelfs in de 18de eeuw, een Belgisch volk bestond. De politieke en administratieve complexiteit van het ancien régime verhinderde dat trouwens. Naast de Nederlanden die opeenvolgend Bourgondisch, Spaans en Oostenrijks waren, bestonden er andere onafhankelijke vorstendommen (bisschoppelijk prinsendom van Luik, hertogdom van Bouillon, abdijsvorstendom van Stavelot-Malmédy). De Nederlanden vormden nooit een koninkrijk, maar een conglomeraat van « vorstendommen » of « provinciën » die zeer gehecht waren aan hun autonomie ten opzichte van de andere (Vlaanderen, Brabant, Luxemburg, Henegouwen, Namen, Doornik-Tournaisis, Limburg); ze hadden de eigenschap onder leiding van eenzelfde prins te staan. Met uitzondering van het graafschap Namen boden ze allemaal onderdak aan aanzienlijke taalminderheden. We vergeten vaak dat het vroegere vorstendom Luik het grootste deel van de huidige Kempen omvatte, d.i. 30 % van zijn grondgebied.

Tegenover de romantische en nationalistische aspiraties die niets met geschiedenis te maken hadden, raadden eminente geschiedkundigen uit de grote universiteiten van het land – met name Jan Dhondt, Léopold Genicot, Paul Harsin – in 1957-1958 aan:

- toe te geven dat het gevoel van saamhorigheid met de Oostenrijkse Nederlanden, die een federatief geheel vormden, de provinciën op geen enkele manier belet heeft om, tot het einde van het ancien régime, afzonderlijke nationaliteiten te blijven
- te erkennen dat het vorstendom Luik een afzonderlijk politiek geheel was (...)

De versmelting van de tot dan toe verspreide grondgebieden die door de Fransen doorgevoerd werd (1794-1815) en in 1830 met de oprichting van een onafhankelijke Belgische Staat bekrachtigd werd, heeft ertoe bijgedragen de banden opnieuw aan te halen en een verscherpt collectief bewustzijn rond de persoon van Albert I te ontwikkelen.

Vermeldenswaardig is trouwens dat de benamingen Vlaanderen en Wallonië noch in de Grondwet noch in de bijzondere wetten voorkomen. Tot enkele decennia geleden, verwees de uitdrukking « Vlaanderen » doorgaans naar het oude Graafschap Vlaanderen of naar de twee provincies van West- en Oost-Vlaanderen, vaak « De Vlaanders » genoemd. Er is nooit een hertogdom, graafschap of markgraafschap Wallonië geweest. Het woord « Wallonië » heeft dus geen enkele historische wortel. De eerste schriftelijke vermelding ervan gaat terug tot 1844 en werd pas rond 1890 echt op grote schaal verspreid. Deze geschiedenis verklaart ook de talrijke moeilijkheden bij de benaming van de Franstalige instellingen. Wallon komt van de pen van een kroniekschrijver van de Bourgondische hertogen op het einde van de 15de eeuw en het gebruik ervan is geleidelijk ingeburgerd. In de 18de eeuw verwijst het woord naar de inwoners van de vroegere Nederlanden die de Romaanse taal spreken. Het is dus niet van toepassing op de immense meerderheid Brusselse inwoners en nog minder op de Luikenaren. Zelfs rond 1840, dus na de onafhankelijkheid, gebeurt het nog dat de Belgen (Vlamingen en Walen uit de grondgebieden van de oude Nederlanden) van de Luikenaren onderscheiden worden.

De geschiedenis heeft toegelaten dat de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest samenvallen, aangezien de Brusselse Nederlandstaligen door Vlaanderen steeds als Vlamingen beschouwd zijn en Brusselse Nederlandstaligen die benaming maar in zeldzame gevallen weigeren. Dit geldt echter niet aan Franstalige kant. Omdat niet over Waalse Gemeenschap gesproken kon worden en gezien de reeds ter sprake gebrachte specifieke regionale kenmerken, kon de fusie Gemeenschap-Gewest niet doorgevoerd worden, bij gebrek aan een voldoende consensus onder de Franstaligen uit Wallonië en Brussel. Ze werden ook met een probleem op het vlak van de benaming geconfronteerd en hebben daarom uiteindelijk voor de benaming Franse Gemeenschap geopteerd. Brussel is de hoofdstad van de twee grote Gemeenschappen, Namen is die van Wallonië. Wallonië had Brussel kunnen kiezen. Men had de politieke en niet de historische overwegingen kunnen laten gelden.

***

In elk geval zijn de gevoeligheden langs beide kanten van de taalgrens erg geëvolueerd, zoals bleek uit een studie die gepubliceerd werd in *Le Vif/L'Express* (1 december 2006). De Belgische Onafhankelijkheid (1830) was voor twee keer meer Franstaligen dan Nederlandstaligen de meest markante gebeurtenis uit onze « Gemeenschappelijke geschiedenis »; de verhoudingen zijn omgekeerd wanneer het om de tweede belangrijkste gebeurtenis, de Staatshervorming, gaat.

Sinds dertig jaar gaat de fragmentering van België gepaard met een verzwakking van het nationale bewustzijn. Er rijzen dus vragen. Welke toekomst is er voor België weggelegd? Is er nog een wil om samen te leven? Zijn de Franstaligen gedoemd slechts zondebokken te blijven?

II. Vlamingen en Franstaligen: Waaraan geven ze vandaag de voorrang?

1. De resoluties van het Vlaams Parlement van 3 maart 1999

Op 3 maart 1999 nam het Vlaams Parlement vijf resoluties tot vaststelling van zijn krachtlijnen voor een volgende staatshervorming aan¹. Die krachtlijnen vormen de basis voor alle latere communautaire onderhandelingen. Voor de Vlaamse partijen zijn ze de te bereiken doelstellingen.

a) Beginselen en doelstellingen van een toekomstige institutionele hervorming

De federale staat zou uit twee deelstaten moeten bestaan: Vlaanderen en het resultaat van een fusie van het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap zouden over een specifiek statuut beschikken dat hen in deelgebieden zou opsplitsen.

---

¹ Doc. VL. Parl., 1998-1999, n°1339 à 1343. Giuseppe Pagano, « Les résolutions du Parlement flamand pour une réforme de l'Etat », courrier du CRISP, n°1670-1671, 2000.

Doelstellingen:

1. Homogene bevoegdheidspakketten
2. Fiscale en financiële autonomie
3. Een solidariteit die op objectieve en doorzichtige mechanismen gebaseerd is
4. Overdracht van de residuaire bevoegdheden naar de deelstaten²
5. Een eigen grondwetgevende autonomie voor de deelstaten
6. Betrokkenheid van de deelstaten bij de Europese en internationale besluitvorming
7. Vorming van een senaat op basis van de deelstaten

b) Fiscale en financiële autonomie van de deelstaten

Voor het Vlaams Parlement is de « maximale versterking » van de fiscale en financiële autonomie een primordiale doelstelling. Deze maximale autonomie zou als volgt tot stand moeten komen:

- door aan de deelstaten over te dragen:

1. De volledige bevoegdheid betreffende de gewestbelastingen, de belasting op de inverterstelling, het eurovignet, de registratie- en schenkingsrechten³
2. De volledige overdracht van de bevoegdheden met betrekking tot de personenbelasting
3. De mogelijkheid, voor de deelstaten, om verminderingen in de vennootschapsbelasting op hun eigen ontvangsten toe te kennen
4. De overdracht van de BTW met betrekking tot de werken in onroerende staat
5. De bevoegdheid inzake de inning van de overgedragen belastingen

---

² Wat reeds voorzien is bij artikel 35 van de Grondwet, maar nog niet uitgevoerd is.

³ De overdracht werd verwezenlijkt in de bijzondere wet van 13 juli 2001

- door te schrappen:

1. Het beginsel van non bis in idem (geen gewestbelastingen voor aangelegenheden die de federale staat reeds belast)
2. De bevoegdheid van de federale staat inzake de afschaffing of beperking van de belastingen die door de deelstaten geheven worden⁴

c) Brussel en zijn Instellingen

Het Vlaams Parlement dat een tweeledigheid op het niveau van de federale structuur invoerde, had daarnaast een specifiek statuut in petto voor Brussel dat door Vlamingen en Franstaligen op voet van gelijkheid bestuurd moest worden.

1. De Brusselse leden van het Vlaams Parlement worden rechtstreeks verkozen⁵
2. Er is een gewaarborgde vertegenwoordiging van beide taalgroepen op alle beleidsniveaus van de Brusselse instellingen⁶
3. De sector met betrekking tot de bicommunautaire zaken wordt door beide gemeenschappen beheerd
4. De biculturele instellingen worden van de federale overheid naar de twee gemeenschappen overgedragen (Munttheater, Paleis voor Schone Kunsten, enz.)
5. De gemeentelijke bevoegdheden naar het Gewest overdragen
6. Een vermindering van het aantal gemeenten overwegen
7. De tweetaligheid van de diensten door de tweetaligheid van de ambtenaren vervangen
8. Een meer dwingende voogdijregeling voor de gemeenten
9. In het domein van hun bevoegdheden zouden de deelstaten rechtstreeks in Brussel kunnen tussenkomen
10. Samenwerkingsverband tussen de federale overheid, de deelstaten en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor de promotie van Brussel als Europese Hoofdstad.

---

⁴ Bevoegdheid voorzien bij artikel 170 van de Grondwet

---

⁵ De bijzondere wet van 13 juli 2001 heeft deze eis verwezenlijkt.

---

⁶ De bijzondere wet van 13 juli 2001 heeft deze eis verwezenlijkt voor het gewestelijk Parlement en, in zekere mate, voor de schepencolleges

d) Meer coherente bevoegdheidspakketten

Worden in hoofdzaak geïseerd:

1. De organisatie van de lokale en provinciale besturen die de positie van de Brusselse Vlamingen in de Brusselse instellingen moet waarborgen
2. Het gezondheids- en gezinsbeleid waaronder de gezondheidszorg en de kinderbijslag. De Brusselaars zouden moeten kiezen tussen het stelsel van « de deelstaat Vlaanderen » en het stelsel van « de Franstalige deelstaat »
3. Het werkgelegenheidsbeleid
4. Het wetenschaps- en technologiebeleid, de telecommunicatie, de volledige buitenlandse handel, mobiliteit en vervoer (waaronder de spoorweginfrastructuur van de NMBS), de ontwikkelings-samenwerking, het participatiefonds, bepaalde bevoegdheden inzake energie (distributie, rationeel verbruik, productie), de landbouw⁷, tuinbouw en visserij.

e) De traditionele eisen van Vlaanderen⁸

1. Herinnering aan het territorialiteitsbeginsel en het beginsel van de niet-inmenging van het federaal bestuur
2. Organisatie van het administratief toezicht in de randgemeenten en in Voeren
3. Wetgevende bevoegdheid voor het taalgebruik in bestuurszaken in de gemeenten met een bijzonder taalstatuut
4. Organisatie van een federaal Rekenhof met een Vlaamse kamer en een Franstalige kamer
5. Betrokkenheid bij de benoeming en vorming van de magistraten
6. Betrokkenheid van de deelstaten bij de organisatie en voordracht van de leden van het Arbitragehof, van de Raad van State en van het Rekenhof

---

⁷ Geregionaliseerd in 2001 behalve de vertegenwoordiging bij de EU.

⁸ De splitsing van de kieskring BHV is in vroegere teksten opgenomen en maakt integraal deel uit van de Vlaamse eisen.

2. Opinieonderzoeken:

a) Franstalige publieke opinie:

Volgens de IPSOS-enquête die naar aanleiding van de fictiedocumentaire van 13 december 2006 in opdracht van de RTBF verricht werd, zijn bij de Franstalige bevolking enkele tendensen waarneembaar.

De enquête baseert zich op de antwoorden van 9201 Franstaligen die over hun toekomstvisie op België ondervraagd werden. Na weging is de enquête gebaseerd op een groep van 67 % in Wallonië wonende Franstaligen, 18 % in Brussel wonende Franstaligen en 15 % in Vlaanderen wonende Franstaligen.

Wat de toekomst van het land betreft, hebben de Franstaligen uit de drie gewesten een vrij gelijkaardige opinie:

	%	Inwoners van			
		Vlaanderen	Brussel	Wallonië	Gemiddeld
Blijft een natie met meer autonome gewesten		26	27	27	27
Zal gescheiden worden		17	12	15	15
Zal niet verschillend zijn		57	61	58	58
Zal binnen 5 jaar nog steeds een land zijn		81	86	84	84
Zal binnen 20 jaar nog steeds een land zijn		67	68	63	65
Zal binnen 5 jaar in drie gewesten gesplitst zijn		8	8	8	8
Zal binnen 20 jaar in drie gewesten gesplitst zijn		15	20	17	17
Zal binnen 5 jaar in twee gemeenschappen (FR-NL) gesplitst zijn		11	6	8	8
Zal binnen 20 jaar in twee gemeenschappen (FR-NL) gesplitst zijn		19	12	19	18

Bron : Enquête IPSOS

Globaal genomen, beschouwt 58 % van de Franstaligen de communautaire problemen als zijnde van louter politieke aard en zij denken dat het institutioneel landschap niet verschillend zal zijn; 27 % denkt dat België een natie zal blijven maar met meer bevoegdheden voor de gewesten en 15 % denkt dat België in de toekomst niet meer zal bestaan.

Op korte termijn (5 jaar) denkt 84 % van de Franstaligen dat België een land zal blijven, 8 % dat ons land in drie gewesten gesplitst zal worden en denkt 8 % aan een splitsing in twee gemeenschappen. Op langere termijn (20 jaar) is de toekomst van het land onzekerder volgens de Franstaligen. Maar 65 % denkt dat België binnen 20 jaar nog een land zal zijn, 17 % dat het land in drie gewesten gesplitst zal zijn en 19 % dat het in twee gemeenschappen gesplitst zal zijn.

Onder de Franstaligen die denken dat België in de richting van een scheiding van Nederlandstaligen en Franstaligen gaat, denkt 9 % dat deze splitsing op korte termijn doorgevoerd zal worden (minder dan 5 jaar), plant 37 % de splitsing binnen een termijn van 5 tot 10 jaar, 43 % tussen de 15 en 20 jaar en 11 % binnen meer dan 20 jaar. Wat de verantwoordelijkheid voor deze splitsing betreft, denkt 91 % dat ze in grote mate aan de Vlaamse politici te wijten zal zijn, maar wat interessant is, is dat 63 % denkt dat ook de Waalse politici voor deze splitsing verantwoordelijk zullen zijn.

	%	Inwoners van			
		Vlaanderen	Brussel	Wallonië	Gemiddeld
Wallonië apart en onafhankelijk		48	39	21	28
Wallonië en Brussel aan Frankrijk gehecht		5	7	16	13
Wallonië apart aan Frankrijk gehecht		27	21	22	23
Wallonië en Brussel samengevoegd		20	32	41	36

Bron : Enquête IPSOS

2. Vlamingen en Franstaligen : Waaraan geven ze vandaag de voorrang?

In een splitsingsscenario varieert het lot dat de ondervraagden voor de Waalse en Brusselse entiteiten voor ogen hebben, aanzienlijk naargelang ze in Brussel, Wallonië of Vlaanderen wonen. Zo kunnen de Franstaligen uit Vlaanderen zich moeilijk inbeelden dat Wallonië en Brussel aan Frankrijk gehecht kunnen worden (5 %), terwijl 16 % van de ondervraagde Walen dit scenario in overweging nemen, tegenover slechts 7 % Brusselaars.

Een meerderheid Waalse Franstaligen (41 %) denkt dat Brussel en Wallonië een gemeenschappelijke ruimte kunnen vormen, maar de Vlaamse (48 %) en Brusselse (39 %) Franstaligen zien veeleer een apart en onafhankelijk Wallonië. Globaal genomen, blijft de samenvoeging Wallonië-Brussel echter het bevoorrechte scenario van 36 % van de Franstaligen.

In het kader van een splitsing van België is het scenario dat wat het statuut van Brussel betreft, het meeste genade bij de Franstaligen vindt, de omvorming van Brussel in een Europees district (37 %); 28 % geeft de voorkeur aan een aanhechting bij Wallonië en 27 % aan een gezamenlijk beheer door de twee andere gewesten.

	%	Inwoners van			
		Vlaanderen	Brussel	Wallonië	Totaal
Brussel Europees district		34	49	35	37
Brussel gezamenlijk bestuurd door Vlaanderen en Wallonië		36	27	26	27
Brussel aan Vlaanderen gehecht		19	6	6	8
Brussel aan Wallonië gehecht		12	18	33	28

Bron : Enquête IPSOS

Op te merken valt dat 49 % van de Brusselse Franstaligen in de toekomst de vorming van een Europees district ziet. Verrassend is dat de Waalse Franstaligen quasi onverschillig de aanhechting van Brussel bij Wallonië (33 %) en de vorming van een Europees district (35 %) overwegen waarop ze iedere beslissingsinvloed zouden verliezen. De Franstaligen in Vlaanderen blijken daarentegen nogal pragmatisch ten opzichte van de toekomst van Brussel; 36 % ove-

rweegt in meerderheid een gezamenlijk beheer door de twee andere gewesten en eventueel de vorming van een Europees district (34 %).

b) Vlaamse publieke opinie:

De verschillende Vlaamse peilingen brengen soms erg uiteenlopende resultaten aan het licht.

Volgens een peiling van de Vlaamse krant « Het Laatste Nieuws », gebaseerd op een groep van 20.000 ondervraagden, verwacht 62,6 % van de Vlamingen het einde van België, waarvan 25,1 % vóór 2010 en 37,7 % na 2010. Nog steeds volgens « Het Laatste Nieuws » zou 50,8 % van de Vlamingen voorstander zijn van de afschaffing van de monarchie.

Sinds drie jaar voert het maandblad « Doorbraak » van de Vlaamse Volksbeweging jaarlijks een opinieonderzoek uit. Het voordeel daarvan is dat het onderzoek een groot analysegebied bestrijkt en op een representatieve groep van de Vlaamse bevolking betrekking heeft. Het betreft onder meer de zogenaamd « communautaire » kwesties.

De 762 ondervraagden kregen diverse vragen over de institutionele toekomst van ons land. Op de vraag of de ondervraagden zich Belg of Vlaming voelden, antwoordde 35,6 % dat ze zich veeleer Vlaming dan Belg voelden, 16 % dat ze zich meer Belg dan Vlaming voelden, 20,2 % even Belgisch als Vlaams, 12,7 % uitsluitend Vlaams en 11,4 % uitsluitend Belgisch. Wat de verdeling van de bevoegdheden betreft, denkt 32,2 % dat het federale niveau de meeste bevoegdheden moet uitoefenen tegenover 32,9 % voor de Vlaamse overheden; 28,2 % is voorstander van gelijkverdeelde bevoegdheden tussen deze twee gezagsniveaus.

2. Vlamingen en Franstaligen : Waaraan geven ze vandaag de voorrang?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de antwoorden op de verschillende vragen van communautaire aard:

Vraag	Akkoord	Neutraal	Niet akkoord	Geen mening
België heeft een koning nodig	36,5%	27,1%	33,1%	3,4%
De transfers naar Wallonië moeten behouden blijven	23,3%	20,4%	48,6%	7,8%
Ik interesseer mij voor de Waalse politiek	12,7%	19,3%	61,1%	6,9%
Het cordon sanitaire moet behouden blijven	31,0%	19,7%	37,6%	11,7%
Als Vlaming voel ik mij thuis in Brussel	29,7%	19,6%	42,6%	8,2%
Brussel moet de hoofdstad van Vlaanderen blijven	55,8%	20,1%	18,6%	5,4%
De taalfaciliteiten voor Franstaligen rond Brussel moeten behouden blijven	45,9%	18,0%	29,7%	6,5%
De kieskring BHV moet gesplitst worden	38,9%	19,7%	17,6%	23,8%
Brussel mag uitbreiden in de Vlaamse rand	19,5%	22,0%	45,7%	12,8%
De aanwezigheid van Vlaamse vlaggen op sportmanifestaties vind ik sympathiek	49,1%	22,2%	21,9%	6,8%
Vlaanderen moet onafhankelijk worden	21,6%	19,2%	55,9%	3,3%
Vlaanderen kan zonder Brussel	29,1	19,6%	43,0%	8,3%

Bron : Doorbraak, Opinieonderzoek, 2006

De belangrijkste les die uit dit onderzoek getrokken kan worden, is dat in de Vlaamse publieke opinie, Vlaanderen Brussel als hoofdstad moet behouden volgens een kleine meerderheid Vlamingen⁹, niet onafhankelijk hoeft te worden, Brussel niet hoeft uit te breiden, de taalfaciliteiten voor Franstaligen in de rand moet blijven waarborgen maar de financiële transfers naar Wallonië niet hoeft te behouden. De vragen over het behoud van het cordon sanitaire en de monarchie zorgen voor verdeeldheid.

Met betrekking tot de transfers brengt dit opinieonderzoek interessante elementen aan het licht. Meer dan 70 % van de ondervraagden schat de jaarlijkse transfers naar Wallonië op 5 à 11 miljard euro en meer dan 60 % raamt ze op meer dan 7 miljard euro. Hierna zullen we zien dat het waarschijnlijk om minder dan 5 miljard gaat. Misschien is deze onwetendheid een van de bepalende factoren bij de antwoorden in verband met het behoud van de transfers.

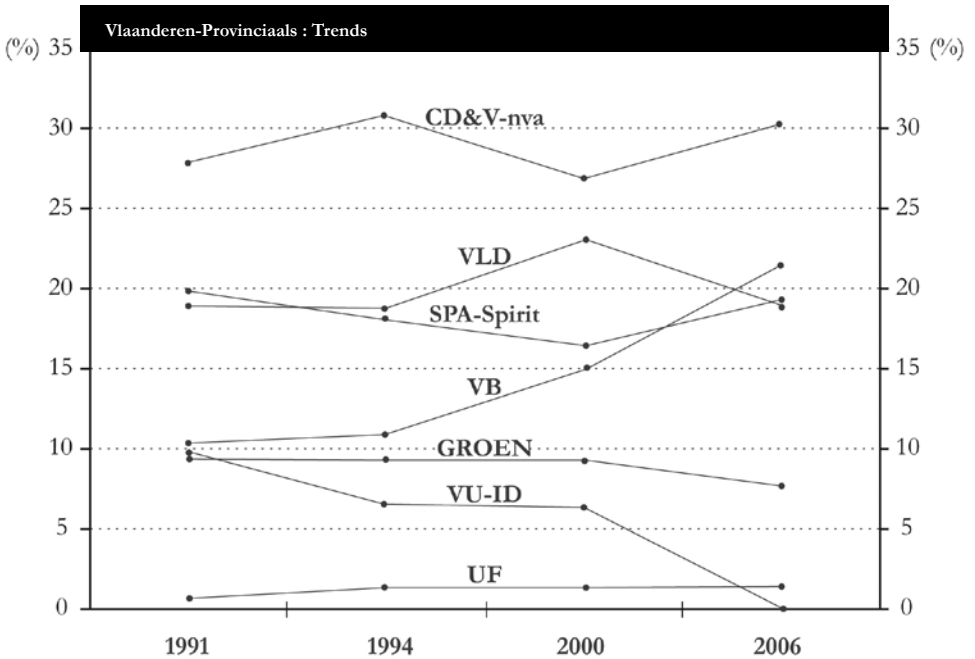
c) De Vlaamse politieke realiteit

Weinig mensen kennen de huidige machtsverhoudingen:

---

⁹ *Ternijl de laatste opiniepeiling van la Libre Belgique (14.03.2007) aangeeft dat 69,66 % van de ondervraagde Vlamingen Brussel niet langer als hoofdstad van Vlaanderen wensen.*

2. Vlamingen en Franstaligen : Waaraan geven ze vandaag de voorrang?

Hieronder een samenvatting van de laatste provinciale verkiezingen in oktober 2006:

1. CD&V-NVA verstevigt haar positie als grootste partij van Vlaanderen.
2. De kloof tussen de twee grootste partijen is meer dan verdubbeld: in 2000 ging het om 22 zetels, in 2006 zijn het er 48.
3. Vlaams Belang wordt de tweede grootste partij van Vlaanderen en laat de kartels SPA-Spirit en VLD-Vivant achter zich. Het gaat overal in de vijf Vlaamse provincies vooruit.
4. VU-ID verdwijnt van het provinciaal strijdtoneel.
5. De lijst Union Francophone (UF) behoudt haar zes verkozenen, en dus haar invloed in de provincie Vlaams-Brabant

Tijdens de provinciale verkiezingen van 2006 wint Vlaams Belang, ten opzichte van 2000, 284.435 stemmen. Dit betekent een winst van 6,4 % (voortaan goed voor 21,5 % van de geldige stemmen tegenover 15 % in 2000), wat overeenstemt met de sterkste stijging van de concurrerende partijen. Ten opzichte van de eigen kiezers in 2000 boekt Vlaams Belang de sterkste vooruitgang: +47,8 % terwijl het aantal geldige stemmen met 3,5 % (+138.205 stemmen) steeg.

CD&V-NVA, SPA-Spirit en de lijst UF boeken ook vooruitgang en winnen in verhouding meer dan de stijging van het aantal geldige stemmen. CD&V-NVA wint 172.396 stemmen, d.w.z. een winst van 3,3 % en vertegenwoordigt voortaan 30,1 % van de geldige stemmen tegenover 26,8 % in 2000. Deze vooruitgang is des te opmerkelijker omdat CD&V-NVA in 2000 al de grootste partij in Vlaanderen was en de kloof met de tweede grootste Vlaamse partij blijft vergroten. In 2000 bedroeg het verschil tussen CD&V en VLD nauwelijks 3,8 %. In 2006 loopt de kloof tussen CD&V-NVA en Vlaams Belang, de tweede partij in Vlaanderen, verder uit tot 8,6 %. Vlaams Belang, SPA-Spirit en VLD-Vivant blijven daarentegen rond 20 % hangen. SPA-Spirit wint 133.504 stemmen ten opzichte van 2000, waardoor de partij voortaan 19,2 % van de kiezers vertegenwoordigt tegenover 16,5 % in 2000.

Tot slot is het vermeldenswaardig dat het kartel VU-ID dat in 2000 ongeveer 6 % van de kiezers (250.000 kiezers) vertegenwoordigde, van het politiek strijdtoneel verdwenen is. Die stemmen kunnen we in 2006 verspreid over alle concurrerende lijsten terugvinden.

3. Het Manifest van de Groep « in de Warande »

De groep « in de Warande » telt 16 leden. Ze bestaat uit Vlaamse bedrijfsleiders, de politiek secretaris van de Vlaamse Volksbeweging (VVB), een voormalig adviseur van de Volksunie, journalisten, commentatoren en universiteitsprofes-

---

¹⁰ *Overheidsdienst verantwoordelijk voor de begroting en de financiën in Vlaanderen*

soren. Wat ze gemeen hebben, is een separatistische visie op het land. De groep werd gesticht door een voormalig afgevaardigd bestuurder van het Vlaams Economisch Verbond (VEV), René de Feyter. Ondanks de verwarring die de naam « in de Warande » ongetwijfeld doet ontstaan, heeft deze groep niets gemeen met de eliteclub van ondernemers « De Warande », een Vlaamse privéclub die vergelijkbaar is met de Cercle Gaulois of de Cercle de Lorraine. Die verwarring was gewild en heeft goed gewerkt. De Vlaamse burgerlijke vennootschap heeft dit manifest willen laten doorgaan voor de visie van « De Warande », van haar elite, en het zo een onverdiend bestaansrecht geven.

Waarschijnlijk omdat ze een missie meenden te moeten volbrengen, hebben enkele van deze Vlaamse vooraanstaande figuren en bedrijfsleiders eind 2005 beslist hun Manifest voor een zelfstandig Vlaanderen in Europa te publiceren. Hun eis was de onafhankelijkheid van Vlaanderen en de opheffing van de Belgische Staat. Om hun woorden te staven, hebben de auteurs uitvoerig gebruik en misbruik gemaakt van statistische instrumenten. Zo zijn hun schattingen van de transfers van Noord naar Zuid, voor het objectieve gedeelte, gebaseerd op gegevens uit de ABAFIM -studie, maar daaraan werd, voor het subjectieve gedeelte, een meer dan twijfelachtige schatting van de lasten van een onder de gewesten verdeelde federale schuld toegevoegd. Zo worden de bedragen die vandaag als het meest up-to-date beschouwd worden, met bijna 4 miljard euro overschat.

De groep snijdt diverse domeinen aan zoals de teloorgang van Brussel, de transfers, de ondoeltreffendheid van het federale staatsapparaat en komt tot de conclusie dat Vlaanderen zich vandaag aftekent als een volwaardige natie op zoek naar onafhankelijkheid, als enige redmiddel om de toekomstige socio-economische uitdagingen te kunnen aangaan. Het manifest wil aantonen dat de federale Staat niet in staat is « zijn twee grote gemeenschappen » samen te brengen en besluit dus dat hij geen nut heeft.

Volgens de groep « in de Warande » kan het Belgische model de uitdagingen van de vergrijzing en van de mondialisering niet aan. Het schrikbeeld van de delokalisatie die de verwerkende industrie in de automobiel- en textielsector al zwaar getroffen heeft, doet de auteurs om de splitsing van het land vragen. Voor hen is de bevoegdheidsverdeling in ons federaal systeem chaotisch. De ge-

meenschappen hebben te uiteenlopende visies en de transfers zijn veel te hoog en bovendien contraproductief.

Voor Brussel heeft de groep een statuut van internationaal district in petto, dat gezamenlijk bestuurd wordt door Vlaanderen, Wallonië en eventueel Europa via een « hoge raad » die uit Brusselse, Vlaamse, Waalse en eventueel Europese vertegenwoordigers samengesteld is. Cultuur en onderwijs zouden tot de bevoegdheid van Vlaanderen en Wallonië behoren. Heel wat aangelegenheden zouden onder een samenwerkingsakkoord tussen Brussel, Vlaanderen en Wallonië vallen, meer bepaald voor de fiscale zaken. Tot slot zouden de Brusselaars in dit ontwerp letterlijk onder voogdij van de twee andere gewesten (en eventueel van Europa) komen te staan. Ze zouden geen beslissingsbevoegdheid hebben over de organisatie, de financiering en de kwaliteit van het onderwijs van hun kinderen. Ze zouden ook geen beslissingen kunnen nemen over de financiering van hun district, zelfs niet over hun eigen belastingen. Onnodig te zeggen dat wij deze visie niet delen.

4. Het OVV (Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen)

Het OVV is het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen. In een interview met *La Libre Belgique* (20 december 2006) vertelt Rudi Dierick, lid van het Vast Comité van het OVV, ons hoe hij tegenover de eisen staat. Volgens hem zien steeds meer Vlamingen de Walen als een rem op hun autonomie. Ze worden steeds meer confederalistisch of separatistisch. Vlaanderen zou meer homogeniteit op zijn grondgebied willen, onder meer voor het gebruik van het Nederlands. Er zouden meer bevoegdheden inzake « werkgelegenheid » moeten komen en men zou het recht moeten hebben het Waalse beleid inzake herinschakeling als « te laks » te bestempelen. Het OVV wil ook verder gaan in de communautarisering van het onderwijs en de gezondheidszorg en zou graag bepaalde financiële transfers schrappen.

5. Het « Antimanifest over de verhouding tussen Vlamingen en Walen »

Rudy Aernoudt is secretaris-generaal van de Vlaamse regering, Departement economie, wetenschap en innovatie, werkt nauw samen met VLD en werd benoemd tot kabinetschef van minister Fientje Moerman. Met zijn « Antimanifest over de verhouding tussen Vlamingen en Walen » wil Aernoudt tegenargumenten voor het Manifest van de Groep «in de Warande» aanvoeren.

De auteur vindt dat een zekere Vlaamse controle op het in Wallonië gevoerde beleid een rechtvaardige tegenprestatie zou kunnen zijn voor de financiële transfers naar het Zuiden van het land. Hij wijst er echter op dat indien Vlaanderen voor onafhankelijkheid zou opteren, de huidige transfers naar Wallonië naar andere Europese streken zouden verschuiven, wat een sterk argument voor de eenheid van het land is. Vlaanderen heeft meer baat bij transfers naar Wallonië dan bij eventuele transfers naar streken in Oost-Europa. Wallonië is de belangrijkste handelspartner van Vlaanderen en omgekeerd komen de transfers naar Wallonië ook Vlaanderen ten goede. Aangezien de gewesten al ruime bevoegdheden hebben inzake economische aanmoediging en investeringssteun, zou het volgens de auteur verstandig zijn het federaal participatiefonds te regionaliseren. Vanuit diezelfde logica zouden de exportsteun en de vergunningen voor wapenuitvoer (opnieuw) federale aangelegenheden moeten worden om het buitenlands beleid van België meer coherentie te geven.

6. Toespraak van Eerste Minister Guy Verhofstadt tot HH. MM. de Koning en de Koningin ter gelegenheid van de nieuwjaarsontvangst van de Overheden van het Land

Elk jaar is het bij de nieuwjaarsontvangst van de Overheden van het Land de traditie dat onze Eerste Minister een toespraak tot HH. MM. de Koning en de Koningin houdt.

In de aanloop naar de parlementsverkiezingen die lichte spanningen tussen de Vlaamse en Franstalige Gemeenschap lijken teweeg te brengen, kon de Eerste Minister niet anders dan ook de communautaire kwestie aan te snijden. Een moeilijke oefening voor een premier die zichzelf als een federator ziet; ieder woord is zorgvuldig afgewogen:

«...Hoewel het hier noch het tijdstip, noch de plaats is om een concreet plan te ontvouwen, lijken de uitgangspunten me onwrikbaar vast te staan: subsidiariteit, eenvormigheid, gelijkheid, samenwerking en convergentie, financiële verantwoordelijkheid en solidariteit. Subsidiariteit betekent dat de bevoegdheden op dat niveau worden uitgeoefend waar dat het meest doeltreffend kan gebeuren. Met andere woorden, daar waar dat voor de burgers de beste resultaten oplevert. Een eenvormige, coherente en transparante bevoegdheidsverdeling moet ervoor zorgen dat dit op een homogene wijze geschiedt zonder versnippering, zonder inefficiëntie, zonder conflicten vooral. Naargelang de deelgebieden daarbij meer zelfstandigheid verwerven, zal er in de geglobaliseerde wereld van morgen parallel ook nood zijn aan meer samenwerking tussen de deelgebieden. Die versterkte samenwerking en convergentie zal wettelijk moeten worden verankerd en die ervoor moet zorgen dat er geen nieuwe muren of barrières worden opgetrokken. Dat zal ook moeten gebeuren voor het vierde uitgangspunt, de gelijkheid en de gelijke behandeling die er moeten op toezien dat de federale taken over de taalgrenzen heen op eenzelfde, harmonieuze wijze in praktijk worden gebracht. Deze vier uitgangspunten moeten vanzelfsprekend worden omkaderd door de twee resterende beginselen: de versterkte financiële verantwoordelijkheid van alle entiteiten en het behoud van een wezenlijke en omkeerbare solidariteit.

Wil de Belgische federatie in de 21ste eeuw succesvol zijn, dan zal het naast het toepassen van de hogervermelde uitgangspunten het ten slotte ook noodzakelijk zijn een nieuw evenwicht te vinden, een evenwicht waarbij meer zelfstandigheid voor de deelgebieden gepaard gaat met het versterken van de federatieve instrumenten, een punt waaraan tot op heden weinig aandacht werd besteed. In een federatie moet elke gemeenschap immers gevoelig zijn voor wat er in de andere gemeenschap leeft...»

Guy Verhofstadt, Brussel, 24 januari 2007

III. De transfers

1. De Vlaamse verbitterdheid

Hoe kunnen we de niet-aflatende Vlaamse drang naar onafhankelijkheid verklaren? Waarom is iedere federale verkiezing in ons land voor een bepaalde Vlaamse politieke groep de aanleiding om de communautaire wapens en de eisen voor meer autonomie boven te halen? Voor een antwoord op die vragen moeten we nog maar eens in onze kronkelige politieke geschiedenis duiken.

We moeten eraan herinneren dat ons land rond 1850 de tweede grootste economie ter wereld was, net na het Verenigd Koninkrijk. Tijdens de industriële revolutie, die op het einde van de 18de eeuw begon, maakten de steenkolenbassins van Luik en Charleroi en heel de as rond Sambre en Maas een ontwikkeling door die zich in de economische geschiedenis van ons land nog nooit voorgedaan had en tal van illustere investeerders, zoals John Cockerill, aantrok. Het Zuiden van het land was erg rijk. Het delen van de rijkdom gaf aanleiding tot het socialisme en de arbeidersbewegingen in de industriële gebieden. Het Noorden van het Land was, in die tijd, voornamelijk agrarisch en arm. Tal van arbeiders die de armoede op het platteland waren ontvlucht, zijn toen een beter inkomen in Wallonië komen zoeken, meer bepaald in de kolenmijnen.

In de wortels van de geschiedenis van onze volkeren moeten we zoeken waaraan de Vlaams-nationalistische en naar onafhankelijkheid strevende bewegingen ontsproten zijn. Sinds die tijd heeft het Vlaamse volk een emancipatiedrang. Het voortdurende zoeken naar taalkundige en culturele erkenning was in het verleden het stokpaardje van de Vlaamse Beweging. Vandaag heeft de Vlaamse cultuur zich ontwikkeld en wordt het Vlaams erkend en gerespecteerd. Het romantisch nationalisme heeft plaatsgemaakt voor het pragmatisch nationalisme, dat van de cijfers.

« Het debat over de transfers wordt vandaag vertekend door vooroordelen en slo-gans: we moeten ons terug op de feiten baseren. Ik word soms de boekhouder genoemd. Ik hou van de objectiviteit van cijfers. »

Yves Leterme, Le Soir, 20.05.2005

De huidige eisen zijn gegrond op economische verschillen tussen het Vlaams Gewest en voornamelijk het Waals Gewest. Zo zou het waargenomen productiviteitsverschil tussen de twee gewesten een rechtvaardiging zijn van de Vlaamse eis om de loononderhandelingen te regionaliseren. Het verschil in prestaties op de Waalse en Vlaamse arbeidsmarkt zou ook overhevelingen van bevoegdheden inzake tewerkstelling en werkloosheid rechtvaardigen.

« In Wallonië is de productiviteit lager dan wat we in Vlaanderen kunnen waarnemen. Maar de lonen zijn gelijkwaardig. De Franstaligen weigeren een grotere betrokkenheid van de gewesten bij de loonvorming te overwegen. »

Yves Leterme, Le Vif, 09.09.2005

« De noden van de arbeidsmarkt in Vlaanderen en Wallonië zijn verschillend. We moeten het tewerkstellingsbeleid dus regionaliseren. Het is een even groot anachronisme dat de vennootschapsbelasting federaal blijft terwijl het om een steunmaatregel voor de bedrijven gaat, wat onder onze bevoegdheid valt. »

Norbert De Batselier (SPA), Discours, 11.07.2006

De vraag naar meer autonomie heeft voortaan ook een statistische fundering. De transfers ten gunste van Wallonië worden aangehaald ter rechtvaardiging

van de eisen om de sociale zekerheid te splitsen en geven aanleiding tot uiteenlopende clichés die bij de Vlamingen woede opwekken.

« Gezien het verschil in welzijn tussen Vlaanderen en Wallonië is de solidariteit tussen de twee entiteiten gerechtvaardigd en nodig, maar de huidige transfers zijn objectief noch doeltreffend en staan zelfs de ontwikkeling van Wallonië in de weg »

Bart De Wever, Voorzitter van N-VA, Belga, 19.01.2007

« ...ik beschouw de Franstaligen niet als een blok aan het been, maar veel Vlamingen wel. Wallonië mag als volk niet in een assistentenrol blijven berusten! »

Yves Leterme, Le Soir Magazine, 22.03.2006

« België, dat is zoals twee zieken in eenzelfde bed, verbonden aan dezelfde baxter terwijl ze aan verschillende ziekten lijden! Iedereen zou baat hebben bij een beleid volgens hun eigen noden...Als u het aan de Vlamingen zou vragen, zou 75% zich voor de regionalisering van de sociale zekerheid uitspreken. »

Bart De Wever, Le Soir, 16.09.2005

In het verleden dwong de budgettaire situatie van de Franse Gemeenschap de Franstaligen ertoe, zonder al te veel verzet, de Vlaamse eisen in te willigen. De overhevelingen van bevoegdheden naar de deelentiteiten werden dan gecompenseerd door een herfinanciering van de Gemeenschappen, wat gunstig was voor de Franstaligen. Vandaag is de toestand enigszins anders. De Franstaligen « zijn geen vragende partij » en de Vlaamse politici voelen dat de onderhandelingen moeilijker dan gewoonlijk dreigen te worden, wat voor een zekere frustratie zorgt. Het Franstalige « neen » wordt systematisch geassocieerd met een gebrek aan respect en het niet openstaan voor een dialoog...

« Veel Vlamingen hebben de indruk dat de Franstaligen de weg naar meer autonomie willen blokkeren. Het confederalisme of separatisme vindt er steeds meer ingang. De Vlaamse onafhankelijkheid is er geen taboe meer... »

**Rudi Dierick, Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen,
La Libre Belgique, 04.12.2006**

« Het geval van de vrije zones bewijst de huidige paradox. Enerzijds weigert de PS te onderhandelen over een hervorming van de vennootschapsbelasting waarmee de gewesten voor een deel de belastingvoeten kunnen vaststellen. Anderzijds beslist de Waalse regering zones te creëren waar de belasting verlicht wordt. En vraagt ze aan de federale regering om een inspanning te doen om haar te helpen. »

Yves Leterme, Le Vif, 09.09.2005

...terwijl het uiteraard gaat om de vragen die voor bepaalde Vlaamse bewindvoerders onbespreekbaar zullen blijven, zoals de uitbreiding van de grenzen van Brussel of het behoud, de naleving en de toepassing van de taalfaciliteiten in de Brusselse randgemeenten.

« Er is geen sprake van dat we aan deze taalgrens zullen tornen! Als we dat doen, zet ik onmiddellijk de pariteit tussen Franstaligen en Nederlandstaligen binnen de federale regering op losse schroeven, waar de Franstaligen oververtegenwoordigd zijn in verhouding tot de hun reële aandeel in de Belgisch bevolking. »

Yves Leterme, Libération, 18.08.2006

« Er zijn gemeenten op het Vlaamse grondgebied waar er 70 tot 80 % Franstaligen wonen. Maar het gebruik van het Frans wordt er getolereerd: dat is wat wij de faciliteitengemeenten noemen. »

Yves Leterme, Libération, 18.08.2006

Tegenover de Franstalige angst ten opzichte van de Vlaamse eisen inzake sociale zekerheid gaan er in Vlaanderen stemmen op die wat sereniteit in deze woelige debatten willen brengen. Het klopt dat het systematisch in vraag stellen van de interpersoonlijke solidariteit niet zonder gevolg zou blijven. Zoals we verder zullen zien, komt het afschaffen van de transfers neer op het veroordelen van het Waalse sociaal beleid. Het risico van splitsing van de solidariteit bedreigt het welzijn van de Waalse bijslagtrekkenden daadwerkelijk en in sterke mate.

« ...mijn partij heeft altijd beweerd dat ze geen tegenstander van de financiële transfers van Noord naar Zuid was. Ik heb altijd beweerd dat sommige Vlamingen zich als echte Vikingen gedroegen door tegelijk autonoom te willen zijn en een einde aan deze solidariteit te maken. »

Johan Vande lanotte, Le Soir, 25.05.2005

« Ik verzet mij ook tegen diegenen die, zoals bij Vlaams Belang, beweren dat alle problemen zouden verdwijnen door alle transfers van Vlaanderen naar Wallonië af te schaffen. »

Jo Vandeurzen, Voorzitter van CD&V, Le Soir, 03.02.2005

Tegelijkertijd gaan er ook stemmen op die de relevantie van de Vlaamse analyses bewijzen, meer bepaald met betrekking tot de kwestie van de transfers en de relatieve omvang daarvan.

« Drie euro per dag, dat is het bedrag dat elke Vlaming betaalt om de inkomstenkloof te dichten met de Waal die gemiddeld 22 % minder verdient dan hem. Bij wijze van vergelijking: elke Belg betaalt een euro per dag ter financiering van de spoorwegen, ook al maakt slechts 6 % van de Belgen daarvan gebruik. »

Rudy Aernoudt, « Vlaanderen-Wallonië, je t'aime moi non plus », 2006

Zoals we zojuist gezien hebben, is de culturele en taalkundige frustratie waarvan de Vlaamse Beweging vroeger doordrongen was, veranderd in een cijferdebat, vooral over de kwestie van de financiële transfers en de overhevelingen van bevoegdheden. We moeten echter realistisch blijven en blijk geven van gezond verstand. De communautaire hetze heeft volgens ons in hoofdzaak twee bronnen. Het betreft ofwel een communautarisme « van nature », ontstaan uit het verwerpen van de andere gemeenschappen, de angst voor de andere, ofwel een pragmatisch en analytisch communautarisme. In het laatste geval zijn de eisen eenvoudigweg gebaseerd op het gevoel dat de federale beleidslijnen niet aan de specifieke noden van de Vlaamse economie voldoen en, in een gemondialiseerde economische context, de ontwikkelingscapaciteit van Vlaanderen en van het Vlaamse volk in gevaar brengen. Hoewel de eisen in dat geval economisch

te rechtvaardigen zijn, zijn er andere oplossingen mogelijk dan zich binnen de eigen gemeenschap op te sluiten. Hiervoor moet er bij de Franstaligen wel een consensus zijn om federale beleidslijnen in overeenstemming met de Vlaamse noden te voeren, vooral wat de vennootschapsbelasting, de loonkosten en de flexibiliteit van de arbeidsmarkt betreft.

2. De bedragen: mythe en realiteit

---

a. Oorsprong van de transfers:

Kunnen we het bedrag van de transfers objectief bepalen?

Laten we vooreerst opmerken dat bepaalde studies van separatistische strekking (« in de Warande », « Vlaams Belang ») een andere bron van transfers aanhalen via de financiering van de overheidsschuld en daarmee samenhangende rentelasten. We willen ons niet bij dit separatistische scenario aansluiten en houden geen rekening met schattingen op basis van een twijfelachtige methodologie.

Binnen ons federaal stelsel onderscheiden we dus in hoofdzaak drie bronnen van transfers:

i. De verrichtingen inzake sociale zekerheid

De Belgische sociale zekerheid berust op een beginsel van interpersoonlijke solidariteit op federaal niveau. Ieder individu stort op basis van zijn inkomen socialezekerheidsbijdragen in een gemeenschappelijke pot waaruit alle socialezekerheidsuitkeringen betaald worden. De sociale zekerheid bestaat uit vier uitgavenposten: de kinderbijslag, de gezondheidszorg, de pensioenen en de

werkloosheidsuitkeringen. Zo komt de solidariteit tot stand tussen de gezonde mensen en de zieken, tussen de werknemers en de werkzoekenden, tussen de gezinnen met en zonder kinderen, tussen de actieve bevolking en de gepensioneerden. Als we nu een verband leggen tussen de betalingen die de inwoners van een gewest verrichten en de uitkeringen die zij krijgen, kunnen we nagaan of deze bevolking meer bijdraagt dan ontvangt of omgekeerd. Op te merken valt dat op basis van de gegevens van het Vlaamse administratie van begroting de transfers voor 56 % bestaan uit transfers inzake sociale zekerheid, d.w.z. transfers ontstaan uit interpersoonlijke solidariteit.

ii De verrichtingen van de federale overheid

Het komt erop aan de uitgaven en ontvangsten van de federale staat in elk van de gewesten te bepalen. We moeten opmerken dat de schatting van dit soort uitgaven een onvermijdelijke methodologische vertekening geeft: de onmogelijkheid met de externaliteiten rekening te houden. Dit geldt vooral voor Brussel gezien de kleine oppervlakte van het grondgebied. Een uitgave van de federale staat voor de luchthaven van Zaventem zal bijvoorbeeld als uitgave ten gunste van Vlaanderen geboekt worden, terwijl er evidente (positieve en negatieve) externaliteiten op Brussel aan deze investering verbonden zijn: de Brusselaars die dichtbij de luchthaven wonen, zullen meer geluidsoverlast ondervinden, Brusselse werkzoekenden zullen er misschien een job vinden waarvan de bezoldiging vooral Brussel ten goede zal komen, enz.

iii. De verrichtingen uit de financieringswetten

De financieringswetten van de federale staat hebben mechanismen voorzien om van het beginsel van de billijke tegenprestatie af te wijken. Het gaat meer bepaald om de nationale solidariteitsbijdrage (NSB) die een vergoeding toekent aan de gewesten waar de opbrengst uit de PB per inwoner lager is dan het nationale gemiddelde. Het Waals en het Brussels Gewest profiteren al enkele jaren van de NSB dankzij, of wegens, de verarming ten opzichte van Vlaanderen. Ook de BTW-dotatie aan de Gemeenschappen wordt in bepaalde studies geïsoleerd, aangezien de verdeling van de middelen niet op basis van de bijdragen gebeurt maar op basis van het aantal leerlingen die in de scholen van elke Gemeenschap ingeschreven zijn.

b. Schatting van de interregionale transfers in België:

Het kan niet ontkend worden dat er jaarlijks Vlaamse financiële transfers naar Wallonië en Brussel plaatsvinden, maar de schatting van het bedrag van die transfers ligt minder voor de hand. Sinds tal van jaren proberen verschillende studies het bedrag van de interregionale transfers in ons land objectief te beschouwen. In 2000 raamde KBC ze op 4,9 miljard euro, waarvan 2,7 voor de sociale zekerheid. In 2003 ging het VBO uit van een bedrag van 3 miljard euro, terwijl KBC ze op 5,4 miljard euro raamde, waarvan 2,9 langs de sociale zekerheid. In november 2005 raamde de groep « in de Warande », in haar Manifest voor een zelfstandig Vlaanderen in Europa, de transfers van Noord naar Zuid, in 2003, op 10,4 miljard euro, waarvan 8,1 ten voordele van Wallonië en 2,3 ten gunste van Brussel. Laten we er meteen aan herinneren dat de groep « in de Warande » in haar manifest een schatting van de transfers maakt met inbegrip van de verdeling van de federale schuldenlast. De vraag met betrekking tot de « correcte » verdeling van de federale schuld en diens rentelasten blijft methodologisch gezien open.

Eind 2004 heeft ook ABAFIM, de Vlaamse administratie van financiën en begroting, zich met de raming van de interregionale transfers in België beziggehouden. De resultaten van die studie worden in de onderstaande tabel weergegeven:

Miljard € (2003)	Vlaanderen	Brussel	Wallonië
Transfers inzake sociale zekerheid	3,7	-1,6	-2,1
Transfers van de federale overheid	1,5	0,4	-1,9
Transfers in verband met de financieringswetten	1,4	0,0	-1,4
Transfers in totaal	6,6	-1,2	-5,4

Bron: ABAFIM (Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management), 2004

Op basis van deze resultaten zou Vlaanderen jaarlijks 6,6 miljard euro bijdragen, waarvan 5,4 miljard voor Wallonië en 1,2 miljard ten gunste van Brussel. Op basis hiervan heeft de groep « in de Warande » in 2005 trouwens haar eigen raming uitgevoerd, maar door aan deze cijfers hun eigen schatting van de verdeling van de schuld en van de rentelasten toe te voegen, vanuit de gedachte dat die veel weg heeft van een impliciete transfer. Zoals Rudy Aernoudt in zijn werk Vlaanderen-Wallonië, je t'aime moi non plus aangeeft, komen deze transfers bij benadering en gemiddeld overeen met 3 euro per dag en per Vlaming, het gemiddelde equivalent van een auto die een Vlaams gezin van vier personen om de vier jaar aan een Waals gezin betaalt. Als een aantal Vlaamse politici de transfers op zo'n manier aan hun kiezers voorstellen, kunnen we begrijpen dat een steeds groter deel van de publieke opinie zich hiertegen begint te verzetten. Het is dus aan de politieke bewindvoerders en aan iedere Franstalige burger om deze tendens om te keren, zelfs als de interregionale transfers, in vergelijking met de buitenlandse federale stelsels, proportioneel niet hoger zijn.

Deze laatste cijfers worden ook betwist. Een studie van Vlaamse economen in opdracht van Yves Leterme zou de omvang van de transfers nuanceren. Het klopt dat de gewestelijke lokalisering van de ontvangsten en vooral van de uitgaven een lastige taak is. Sommigen beweren dat op basis van deze nieuwe methodologie, die nauwkeuriger zou moeten zijn, de jaarlijkse transfers slechts 2 tot 3 miljard euro zouden bedragen, in tegenstelling tot de doorgaans aangehaalde cijfers van 6 tot 10 miljard euro.

c. Internationale vergelijkingen:

Per definitie is er in elk federaal stelsel een herverdeling van de inkomsten tussen de verschillende deelentiteiten. De centrale vraag blijft dus of de interpersoonlijke solidariteit in België Vlaanderen meer of minder benadeelt in vergelijking met andere systemen van interpersoonlijke solidariteit.

De internationale vergelijking van de transfers tussen deeltentiteiten is moeilijk omdat ze methodologisch gezien heterogeen is, maar we kunnen de impact van de interpersoonlijke solidariteit toch schatten door de verschillen tussen het primair inkomen en het beschikbaar inkomen te analyseren. Door het beschikbaar inkomen door het primair inkomen¹¹ te delen, verkrijgen we een coëfficiënt die uitsluitend het herverdelende effect van de interpersoonlijke transfers in kaart brengt. De regio's waar de index lager dan de eenheid is, zijn bijdragende regio's, terwijl de regio's waar de index hoger dan de eenheid is, begunstigde regio's zijn.

Deze analyse weerspiegelt niettemin enkel de interpersoonlijke transfers, zonder rekening te houden met de effecten van de transfers via de terugbetaling van de gezondheidszorg, de uitgaven van de federale staat en de financieringsmechanismen.

---

¹¹ Het primair inkomen komt overeen met de geldelijke ontvangsten die de agenten halen uit hun rechtstreekse (productie) of onrechtstreekse (belegging van het spaargeld) bijdrage tot de economische activiteit.

Interpersoonlijke financiële transfers in België, Duitsland, Spanje, Italië, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Frankrijk

	2003	Primair inkomen/ inwoner Natie = 100	Beschikbaar inko- men/inwoner Natie = 100	Beschikbaar inkomen/ Primair inkomen Natie = 1
België	Brussel	97.57	98.22	1.01
	Vlaanderen	108.12	105.57	0.98
	Wallonië	86.27	90.62	1.05
Duitsland	Länder Westen	106.88	103.80	0.97
	Nieuwe Länder	73.41	85.32	1.16
	Hessen	108.62	102.23	0.94
	Sachsen – Anhalt	68.87	83.59	1.23
Spanje	Bijdragende regio's	107.92	103.10	0.96
	Begunstigde regio's	68.43	73.48	1.08
	Comunidad de Madrid	132.15	120.88	0.91
	Noroeste	83.34	96.21	1.10
Italië	Bijdragende regio's	117.59	114.78	0.97
	Begunstigde regio's	68.43	73.48	1.08
	Noordwesten	124.75	119.76	0.96
	Zuiden	68.82	73.60	1.07
Verenigd Koninkrijk	Bijdragende regio's	122.47	114.50	0.93
	Begunstigde regio's	87.83	92.15	1.05
	Londen	135.98	120.46	0.89
	Wales	77.43	88.30	1.14
Nederland	Bijdragende regio's	107.47	104.54	0.97
	Begunstigde regio's	93.48	96.03	1.03
	West-Nederland	107.47	104.54	0.97
	Noord-Nederland	86.77	92.82	1.07
Frankrijk	Bijdragende regio's	141.17	124.04	0.88
	Begunstigde regio's	90.85	94.66	1.04
	Île de France	141.17	124.23	0.88
	Middellandse- Zeegebied	89.24	95.47	1.07

Bron: « Exagérez, exagérez, il en restera toujours quelque chose... », O. Meunier, M. Mignolet, M-E Mulquin, FUNDP, september 2006.

Zoals we gemakkelijk kunnen vaststellen, is het herverdelende effect van de interpersoonlijke solidariteit in België verre van een uitzonderlijk geval. De solidariteitsinspanningen die de inwoners van het Île de France (0,88), van de Madrileense Gemeenschap (0,91) of van Londen (0,89) leveren, zijn in verhouding tot hun beschikbaar inkomen veel verregaander dan de inspanning van de Vlaamse burgers ten gunste van de Walen en Brusselaars (0,98).

Een tweede studie (Begg, 2003)¹² in opdracht van de Europese Commissie lijkt deze resultaten te bevestigen door de analyse van de financiële transfers als gevolg van de herverdelende mechanismen die ingeschreven zijn in de begrotingen van vijf lidstaten: Finland, het Verenigd Koninkrijk, België, Ierland en Zweden.

Financiële transfers in % van het regionaal BBP			
	Begrotings- mechanisme	Netto transfer naar de + bijgestane	Netto transfer uit de + welvarende
Finland	Perequatie tussen de gemeenten	6,50%	0,50%
Verenigd Koninkrijk	Netto finan- ciële transfers	29,50%	12,60%
België	Financiële transfers met inbegrip van sociale zeke- rheid	6,7%	3,60%
Ierland	Netto fiscale transfers	-9,53%	2,26%
Zweden	Gelijkstelling belasting- grondslagen	36,80%	9,70%

Bron: « Exagérez, exagérez, il en restera toujours quelque chose »,
O. Meunier, M. Mignolet, M-E Mulquin, FUNDP, 2006.

3. De transfers

Uit de analyse van Begg blijkt dat de financiële transfers tussen Vlaanderen en Wallonië niet beduidend hoger liggen dan in andere lidstaten. In het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Zweden zijn de transfers ten behoeve van de meest bijgestane regio, in % van het BBP, veel hoger dan de transfers die het Waals Gewest ontvangt. Omgekeerd zijn de overdrachten vanuit Vlaanderen in % van het BBP (3,6 %) veel lager dan de overdrachten die de rijkste regio van het Verenigd Koninkrijk (12,6 %) of Zweden (9,7 %) verrichten.

---

¹² Zie « Exagérez, exagérez, il en restera toujours quelque chose », O. Meunier, M. Mignolet, M-E Mulquin, FUNDP, 2006

IV. De troeven van Vlaanderen

1. Een welvarend Vlaanderen

---

a. Groei van het bruto binnenlands product (BBP) en economische specialisatie

Vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog begon de Waalse economie tekenen van verslapping te vertonen. De globaliseringsbeweging, die zich toen reeds duidelijk begon af te tekenen, heeft de Waalse productiviteit volledig verwoest, als gevolg van een bovenmatige concurrentie van geïmporteerde producten, vooral steenkool en aardolie. In dertig jaar tijd sloten alle Waalse kolenmijnen de deuren.

De staalindustrie onderging hetzelfde lot. Vanuit hun ideologie of vanuit hun heimwee naar de vroegere economische glorie besteedden de bewindvoerders

hun, voornamelijk financiële, aandacht enkel en alleen aan de metaalindustrie die nochtans al ten dode opgeschreven was. De sector en de tewerkstelling van de duizenden metaalarbeiders konden op een grote hoeveelheid subsidies rekenen. Het sociaal drama werd dus uitgesteld, maar parallel daarmee liet ook de onontbeerlijke omschakeling van de Waalse economie langer op zich wachten.

Na de oorlog opteerde Vlaanderen voor strategische investeringen, vooral in de infrastructuur. De productiviteit en de lonen waren er nog altijd laag, maar Vlaanderen werd toch zeer vlug als een ruimte voor ontwikkeling beschouwd. Het beschikt over goedkope werkkrachten, wat perfect beantwoordde aan de noden van de Amerikaanse industriëlen die productie-eenheden in Europa wensten te vestigen, vooral voor het assembleren van auto's.

Periode	Gemiddelde jaarlijkse groei in % van het BBP				Differentieel Wallonië-Vlaanderen
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	België	
1955-1975	3,56	4,72	3,02	3,95	1,7
1975-1995	1,24	2,53	1,73	2,06	0,8
1995-2000	2,00	2,18	1,64	2,01	0,54
2000-2004	1,90	2,05	1,75	2,00	0,3

Bron: Rudy Aernoudt, « Vlaanderen-Wallonië, je t'aime moi non plus », 2006

Gedurende bijna een halve eeuw presteerde de Vlaamse economie beter dan de Waalse, waardoor in Vlaanderen rijkdommen opgebouwd werden. In 1965 is het BBP per Vlaamse inwoner groter dan dat per Waalse inwoner. Er heeft zich een kloof gevormd, maar er is een inhaalbeweging waar te nemen. De groeidifferentieel tussen de twee economieën lijkt kleiner te worden. In bepaalde jaren, zoals in 2000 en 2001, begint het Waalse groeipercentage dat van Vlaanderen zelfs te overtreffen.

Sinds 2000 zijn de prestaties van de Waalse economie vergelijkbaar met het Europese gemiddelde van de vijftien lidstaten, van Frankrijk of Duitsland.

4. DE troeven van Vlaanderen

Tabel: Reële groei¹³ van het BBP	2000	2001	2002	2003	2004
UE15	3,5	1,7	1,0	-	-
Frankrijk	4,0	1,9	1,0	1,1	2,3
Italië	-	1,8	0,3	0,0	1,1
Spanje	-	3,6	2,7	3,00	3,2
Duitsland	3,2	1,2	0,0	-0,2	1,3
Ierland	9,4	5,8	6,0	4,3	4,3
Denemarken	3,5	0,7	0,5	0,4	2,1
België	3,7	1,6	1,4	1,1	1,9
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	3,8	3,2	3,1	0,4	1,3
Prov. Antwerpen	3,6	-0,7	2,6	1,0	2,2
Prov. Limburg	5,2	1,6	1,4	-0,3	1,7
Prov. West-Vlaanderen	3,3	2	2,6	1,7	2,2
Prov. Vlaams-Brabant	4,1	3,7	-1,4	2,4	2
Prov. Oost-Vlaanderen	3,2	0,7	0,1	1,8	2,5
Vlaams Gewest	3,7	1,1	1,3	1,4	2,2
Prov. Waals-Brabant	7,4	4,8	3,0	0,9	0,1
Prov. Henegouwen	3,1	1,1	-0,9	1,2	2,4
Prov. Luik	2,8	1,2	-0,2	0,4	1,4
Prov. Luxemburg	4,3	-0,8	1,9	2,7	2,1
Prov. Namen	4,2	1,2	1,1	2,0	2,1
Waals Gewest	3,8	1,5	0,3	1,1	1,7

Bron: Eurostat

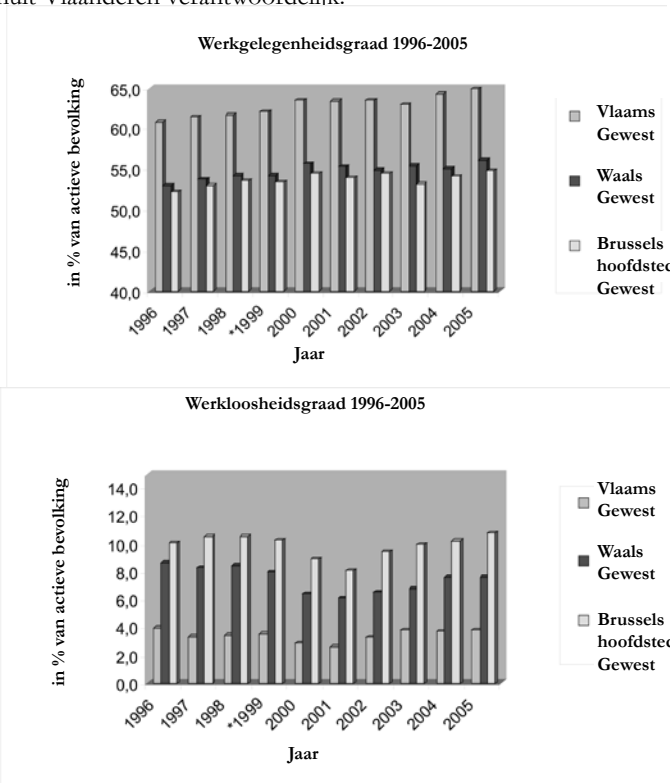
¹³De reële groei van het BBP en de effectieve groei, dit wil zeggen zonder rekening te houden met de groei die uitsluitend uit de inflatie voortkomt.

b. Werkloosheid en werkgelegenheid:

i. Werkgelegenheidsgraad en werkloosheidsgraad

Tussen 1996 en 2005 steeg de Vlaamse werkgelegenheidsgraad van 60,8 naar 64,9 % van de actieve bevolking. De Waalse werkgelegenheidsgraad steeg van 53 naar 56,1 %. De Brusselse werkgelegenheidsgraad blijft onder de 55 %.

Het spreekt vanzelf dat deze differentieel volledig kan verklaren waarom het prestatievermogen van de twee economieën verschilt op het vlak van de opbouw van rijkdom en de financiële transfers tussen het Noorden en het Zuiden van het land. Enkel de zwakkere participatie aan de arbeidsmarkt en de meer systematische toevlucht tot vervangingsinkomsten zijn voor de financiële transfers vanuit Vlaanderen verantwoordelijk.

De Vlaamse arbeidsmarkt is de Brusselse noch de Waalse arbeidsmarkt. Terwijl de Vlaamse arbeidsmarkt met een relatief tekort aan arbeidskrachten te kampen heeft, bereiken de werkloosheidscijfers van de andere twee een recordhoogte van 20 %. Terwijl het ene gewest vacatures in de ene sector heeft, heeft ook het andere gewest vacatures, maar in andere sectoren. Terwijl het ene gewest er niet in slaagt de oudere werknemers aan het werk te houden en misbruik maakt van de mechanismen van het brugpensioen, ondervindt het andere gewest problemen met de werkloosheid van jongeren.

Een doeltreffend beleid kan niet zonder een grotere samenwerking tussen de gewesten en meer interregionale mobiliteit van de werkzoekenden. Zoals Robert Deschamps terecht opmerkt:

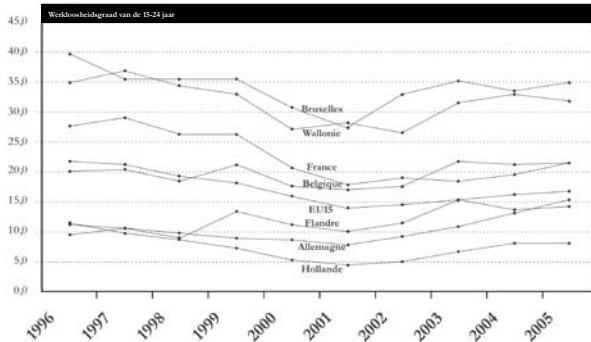
« Het federaal stelsel zou, globaal en in ieder gewest, beter kunnen renderen, dankzij wijzigingen die de verantwoordelijkheid van de marktdeelnemers, vooral de gewesten en de gemeenschappen, verhogen en tegelijk de coördinatie en samenwerking zouden bevorderen. In de huidige context bestaat er geen hiërarchie in de normen en de deeltentiteiten handelen voornamelijk op onafhankelijke wijze, zonder reële verantwoordelijkheid ten opzichte van de federatie ».

La Libre Belgique, 20.01.2007

ii. Werkloosheidsgraad bij de jongeren

De werkloosheid bij jongeren is vooral zorgwekkend in het Brussels en het Waals Gewest waar ze respectievelijk 35 en 32 % bedraagt. Ze is inderdaad drie maal hoger dan die bij jonge Nederlanders en meer dan twee maal hoger dan het gemiddelde bij de Europese jongeren en Vlaamse jongeren.

Werkloosheidsgraad van de 15-24 jaar

Bron : Studiedienst van de vlaamse Regering, octobre 2006.

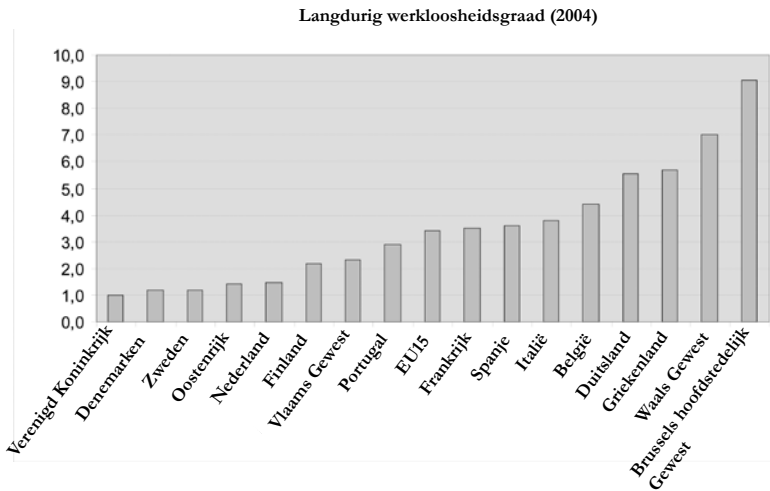
Het voornaamste probleem dat de Franstalige jongeren op de arbeidsmarkt ondervinden, heeft te maken met hun kwalificaties. De arbeidsmarkt is steeds vaker op erg specifieke noden, welbepaalde kwalificaties gericht. In Brussel bijvoorbeeld is 65 % van de werkzoekenden ondergekwalificeerd.

De ondoordringbaarheid van de Vlaamse arbeidsmarkt is ook één van de redenen van de hoge werkloosheid bij jongeren. Hun ontoereikende kennis van het Nederlands leidt ertoe dat ze uitgesloten worden van deze markt die nochtans goede opportuniteiten biedt. Daarnaast zijn ook de regionale netwerken voor openbaar vervoer onvoldoende geïntegreerd.

iii. Langdurige werkloosheid

Een tweede zwart punt is de betrekkelijk hoge langdurige werkloosheid in het Waals en Brussels Gewest. De twee gewesten waar een meerderheid Frans spreekt, zijn slecht gerangschikt. Ze nemen de eerste twee plaatsen in de rangschikking van de gewesten met hoogste langdurige werkloosheidsgraad in. In 2003 was 42 % van de Waalse werkzoekenden al meer dan twee jaar werkloos, tegenover 19 % in Vlaanderen. In Wallonië is 20 % van de werkzoekenden al meer dan vijf jaar werkloos.

De langdurige werkloosheidscijfers van het Waals en Brussels Gewest zijn bijna vier maal hoger dan die van Vlaanderen. Het vastraken in de werkloosheid is een realiteit aan Franstalige kant. Vermeldenswaardig is evenwel dat deze poevere prestatie verband houdt met de werkloosheidsgraad die globaal genomen hoog is en de minst gekwalificeerde werkzoekenden verhindert om uit hun werkloosheid te raken.

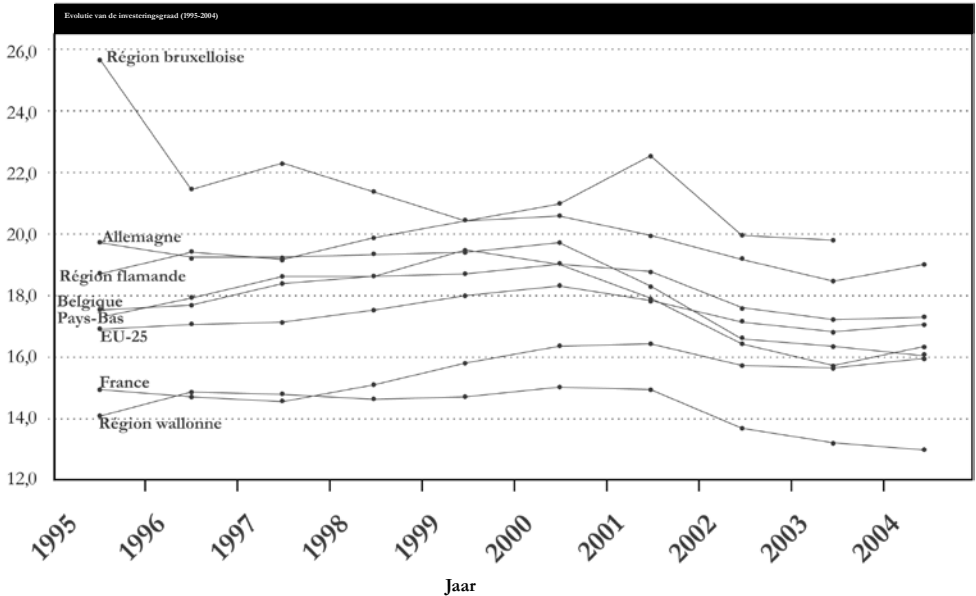

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering, oktober 2006.

c. Investing en ondernemerschap:

In vergelijking met de buurlanden en het gemiddelde van de Europese Unie van de vijftientig lidstaten kunnen Vlaanderen en Brussel zeer hoge investeringspercentages voorleggen, respectievelijk 18,5 en 19,8 % in 2003. Het Waals Gewest bevindt zich daarentegen in de staart van het peloton met een investeringspercentage van 13,2 %. Zo zijn 62,9 % van de investeringen in het Vlaams Gewest gedaan, 21,9 % in het Waals Gewest en 15,2 % in het Brussels Gewest.

Evolutie van de investeringsgraad (1995-2004)

Bron: Eurostat, Studiedienst van de Vlaamse regering, maart 2006

Maar de investeringen van vandaag zijn, zoals men graag opmerkt, voor een deel de jobs van morgen. Wanneer we kijken naar de investeringen die sinds 1995 in Wallonië gedaan zijn, begrijpen we zijn middelmatige prestaties op het vlak van de creatie van jobs. Toch verklaren niet enkel de verschillen in groei en investeringen de middelmatige prestaties van de werkgelegenheid in het Waals Gewest. Ook de beschikbaarheid van arbeidskrachten in periodes van heropbloei en de moeilijkheden om de vacatures in te vullen, zijn niet te verwaarlozen verklarende factoren.

De ondernemersgraad is het percentage van de bevolking dat zich aan geeft als betrokkene bij de oprichting van een onderneming of een bedrijf dat minder dan 42 maanden geleden opgestart werd. In 2001 had het Waals Gewest een bijzonder grote achterstand op de twee andere gewesten. Onder de impuls van de liberale minister Serge Kubla, belast met economie tussen 1999 en 2004, werd een actieplan ontwikkeld om de ondernemersgeest aan te wakkeren en te zorgen voor een grotere betrokkenheid van de Walen bij de oprichting van nieuwe ondernemingen.

Tabel: Ondernemersgraad

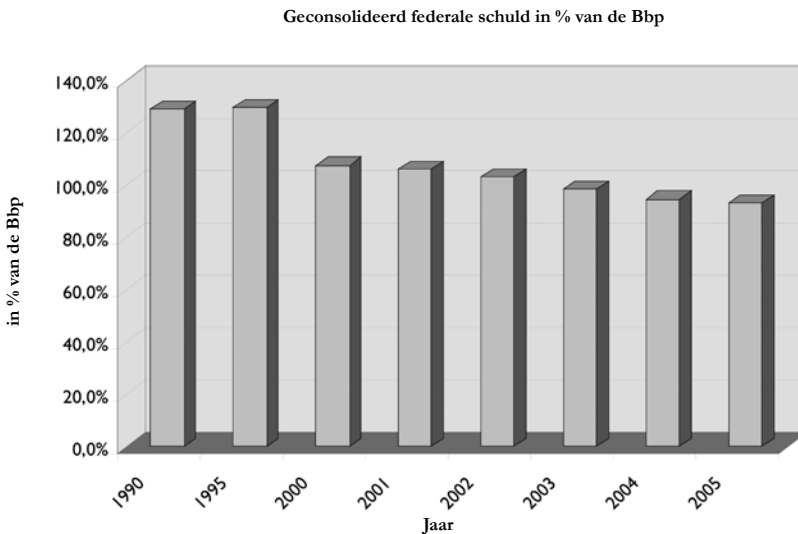
	2005	2004	2003	2002	2001
Vlaams Gewest	3,7	2,7	-	2,6	4,1
Waals Gewest	3,6	4,7	4,3	3,6	3,2
België	3,9	3,5	3,9	3,0	4,6
Duitsland	5,4	4,5	5,2	5,2	7,0
Frankrijk	5,4	6,0	1,6	3,2	7,2
Nederland	4,4	5,1	3,6	4,6	6,4
USA	12,4	11,3	11,9	10,5	11,7

Bron: Studiedienst van de Vlaamse regering, Global Entrepreneurship Monitor, december 2006.

Dankzij het plan om de ondernemersgeest aan te scherpen, leek het klimaat verbeterd te zijn. Tussen 2001 en 2004 werd een aanzienlijke groei van de ondernemersgraad opgetekend, van 3,2 naar 4,7 %, dus ver boven de prestaties van Vlaanderen op dat vlak.

d. Beheer van de overheidsschuld:

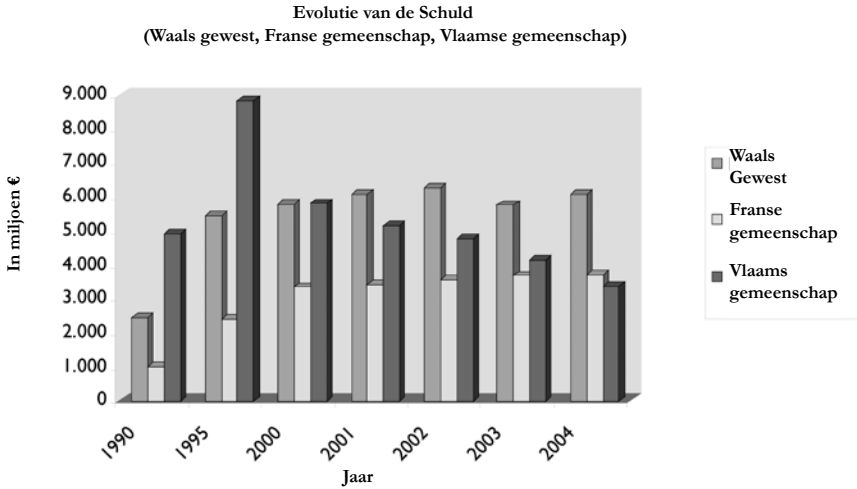
Er zijn op federaal niveau serieuze inspanningen geleverd om de openbare financiën te zuiveren en de schuld tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen. Daar waar de geconsolideerde openbare schuld in 1995 nog een recordhoogte van 130 % bereikte, was ze in 2005 nog maar goed voor 93,3 % van het Belgisch BBP.

Bron: Instituut voor Nationale Rekeningen (INR), april 2006..

Ook al was de federale staatsschuld in 2004 goed voor 92 % van de geconsolideerde schuld, de inspanningen die de verschillende deelentiteiten leverden, zijn variabel. Tegenover 1995 bouwde de Vlaamse Gemeenschap haar schuld af met bijna 62 %, van 8,8 naar 3,3 miljard €. Ook al bouwde het Waals Gewest, tussen 2002 en 2004, zijn schuld met 200 miljoen € af, toch neemt dit niet weg dat de Waalse schuld sinds 1995 met 600 miljoen € steeg, van 5,4 naar 6 miljard €. Ook de Franse Gemeenschap heeft haar schuldenlast sinds 1995 met 1,3 miljard € verhoogd. Het Brussels Gewest slaagde erin zijn schuld in de buurt van 2,2

miljard € te houden. Zo draagt Wallonië, dat bijna twee keer zo weinig inwoners dan Vlaanderen telt, een schuld die twee keer zo hoog is. Per inwoner zou de Waalse schuld dus bijna vier keer hoger zijn dan de Vlaamse.

Bron: Instituut voor Nationale Rekeningen, april 2006.

Deze verschillende aanpakken bij het schuldbeheer zijn niet zonder gevolg. Dankzij de inspanning die Vlaanderen levert om de schulden te zuiveren, kunnen jaarlijks aanzienlijke bedragen aan rentelasten vrijgemaakt worden die vervolgens aan andere beleidslijnen toegewezen worden. De studies van professor Deschamps over de verschillen in toewijzing van de budgetten tussen de Belgische gewesten¹⁴ brengen vrij interessante resultaten aan het licht. We leren er meer bepaald dat de Franstaligen, relatief gezien, in 2005 en in verhouding tot hun budget, 4,16 keer meer dan Vlaanderen besteedden in hun directe en indirecte rentelasten. Ter informatie: als de Franstaligen op het vlak van overheidsschuld eenzelfde beleid als Vlaanderen gevoerd hadden – bijvoorbeeld inzake de schuld per inwoner – had de jaarlijkse besparing voor de budgetten van de Franstalige entiteiten ongeveer 830 miljoen €¹⁵ bedragen. De Franse Gemeens-

¹⁴ Julie Dubois, Robert Deschamps, « Dépenses de la Flandre, de la Wallonie et de Bruxelles : Comparaison interrégionale des budgets 2005. », working papers, FUNDP, oktober 2005

¹⁵ De schuld uitgaven van de Franstaligen bedroegen in 2005 zowat 1,092 miljard € (332,6 miljoen € voor Vlaanderen). Aangezien R. Deschamps de evenredige verbodding op 4,16 berekende, zou de « normale » uitgave van de Franstaligen 262 miljoen € moeten bedragen.

chap en het Waals Gewest hadden zonder onderbreking het equivalent van drie Marshallplannen kunnen financieren.

« Als Wallonie hetzelfde bestedingspatroon als Vlaanderen zou hebben, bespaar je minstens 750 miljoen euro per jaar. De verkeerde uitgaven zitten in Wallonië »

Karel De Gucht, De Standaard, 9.11.2006

Tabel: Bedragen van de schulden van de verschillende Belgische entiteiten							
in miljoen €	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Waals Gewest	5.437	5.771	6.071	6.274	5.753	6.056	-
Brussels Gewest	2.140	2.157	2.068	2.171	1.974	2.238	-
Franse Gemeenschap	2.414	3.340	3.416	3.552	3.679	3.696	-
Vlaamse Gemeenschap	8.815	5.798	5.143	4.772	4.133	3.362	-
Duitstalige Gemeenschap	12	35	33	31	36	35	-
Totaal Gewesten en Gemeenschappen	18.818	17.100	16.731	16.800	15.574	15.387	13.683
Lokale besturen	12.380	13.213	13.686	14.011	14.481	15.354	15.480
Socialezekerheidsinstelling	2.608	1.237	0	103	90	52	453
Federale overheden	245.315	252.812	258.746	259.514	250.500	251.769	258.749
Intersectorale consolidatie	9.561	13.300	14.032	14.263	10.093	9.688	10.133
Bruto geconsolideerde schuld	269.560	271.062	275.131	276.165	270.552	272.874	278.232

Bron: Instituut voor Nationale Rekeningen, april 2006.

2. Brussel, een kans voor Vlaanderen

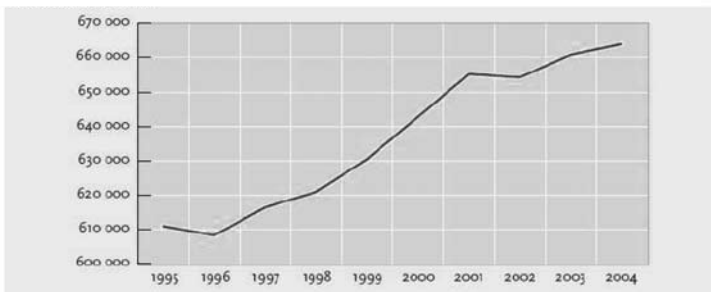
Brussel is niet alleen het diplomatiek centrum van Europa, maar neemt ook op economisch vlak een belangrijke internationale plaats in doordat de meeste internationale organisaties er gevestigd zijn.

Brussel is strategisch gelegen in het hart van Europa en heeft uitstekende verbindingen naar andere steden. Het is de vierde grootste conferentiestad, het grootste perscentrum, de op drie steden na aantrekkelijkste stad om een bedrijf op te starten en het zevende grootste financieel centrum ter wereld.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat is 663.945 actieve werknemers op de 4.164.569¹⁶ actieve werknemers die België telt. Brussel, dat is meer dan 15 % van alle jobs van het land geconcentreerd op een kleine oppervlakte (161 km², of 0,5 % van België) waar 1.000.0000 inwoners, of 10 % van de Belgische bevolking, wonen.

Sinds 1995 heeft Brussel 50.000 jobs bijgewonnen. Met andere woorden, een forse groei die de Brusselse inwoners echter niet echt ten goede komt.

Totaal aantal werknemers in de Brussels Hoofdstedelijk Gewest (absoluut cijfers)
Evolutie 1995-2004

Source : Baromètre conjoncturel de la Région de Bruxelles-capitale, octobre 2006.

¹⁶ Nationale Bank van België, 2004..

Brussel is de tweede rijkste regio in de EU van de 25 lidstaten¹⁷, ondanks zijn hoge werkloosheidsgraad. Brussel is een immense kweekvijver van jobs die meer dan 600.000 werknemers en 66.000 zelfstandigen tewerkstelt. De 100.000 werkzoekenden zijn een enorm potentieel voor Vlaanderen dat nauwelijks genoeg arbeidskrachten vindt voor zijn doelstellingen op het vlak van economische groei.

In termen van primair inkomen per inwoner¹⁸ maakt Brussel niet langer deel uit van de tien rijkste regio's in de EU25 en wordt bewezen dat de rijkdom die in het Brussels Gewest wordt verwezenlijkt, verre van de rijkdom van de Brusselaars zelf weerspiegelt. De provincies Vlaams- en Waals-Brabant hebben daarentegen wel een plaats in de rangschikking van de rijkste regio's met primaire inkomens per inwoner van respectievelijk 24.082 € en 22.769 €. Blijkbaar komt een groot deel van het primair inkomen van de gezinnen uit deze twee regio's dus voort uit de economische activiteit in Brussel.

Over de periode 1997-2002 is het beschikbaar inkomen¹⁹ per inwoner alleen maar gedaald in het Brussels Gewest, net zoals in het Waals Gewest, van 101,7 % van het Belgisch gemiddelde in 1997 naar 99,2 % van dit gemiddelde in 2002. En Vlaanderen kon dan wel een forse toename van zijn beschikbaar inkomen per inwoner ten opzichte van het Belgisch gemiddelde voorleggen, van 103,6 % in 1995 naar 105,5 % van dit gemiddelde van 2002, dit heeft Vlaanderen grotendeels te danken aan de Vlamingen die in Brussel werk gevonden hebben.

Het is dus geen toeval dat er dagelijks, tussen 6.00 en 10.00 uur 's ochtends, 700.000 gemechaniseerde verplaatsingen naar Brussel zijn, waarvan 250.000 vanuit de twee andere gewesten. Tegelijk zijn er amper 86.000 verplaatsingen vanuit het Brussels Gewest naar de twee andere gewesten.

---

¹⁷ In termen van BBP (Bruto Binnenlands Product) per inwoner.

¹⁸ Het primair inkomen van de gezinnen beantwoordt aan het totaal van de inkomsten die de gezinnen halen uit hun bijdrage aan de economische activiteit (lonen, beleggingen in onroerend en roerend goed), s

¹⁹ Het beschikbaar inkomen van een gezin bestaat uit de activiteitsinkomens, de inkomsten uit het onroerend vermogen, de transfers afkomstig van andere gezinnen en de sociale uitkeringen..

Tussen 1992 en 2002 steeg de totale werkgelegenheid in Brussel met 5,5 %, voornamelijk dankzij de overheidssector²⁰ : het aantal openbare betrekkingen steeg in Brussel met 7,2 %, terwijl de werkgelegenheid in de privésector nauwelijks met 4,5 % toenam. Dit fenomeen is in grote mate te wijten aan de rol van Brussel als « administratieve multihooftstad », aangezien het Brussels Gewest tegelijk de Brusselse, Vlaamse en federale administraties maar ook de Franse Gemeenschap huisvesting biedt. Vermeldenswaardig is evenwel dat de groei in het aantal openbare betrekkingen vooral tot 1995 waargenomen werd. Vanaf 1997 begint de Brusselse werkgelegenheid in de privésector veel betere resultaten te boeken. De groei van het aantal jobs in de privésector tussen 1997 en 2001 (+ 36.743 eenheden) is goed voor een groei met 10,8 % van de werkgelegenheid in de Brusselse privésector, d.i. een groeipercentage dat bijna 1 % hoger ligt dan de groei van de werkgelegenheid in de Vlaamse privésector in dezelfde periode.

In 2005 zag het Brussels Gewest de werkgelegenheid met 22.783 eenheden (+3,48 %) stijgen, d.i. een grotere groei dan de nationale groei (+2,32 %). Jammer genoeg komt een groot deel van deze nieuwe jobs de Brusselse werkhzoekenden nog steeds niet rechtstreeks ten goede. Van de 22.783 nieuwe jobs worden er immers 16.154 (71 %) door Vlaamse pendelaars en 3.394 (14,9 %) door Waalse pendelaars ingenomen. Amper 3.235 nieuwe jobs (14%) zijn door Brusselaars ingenomen.

De investeringen die in Brussel nieuwe jobs creëren, komen dus vooral de Vlaamse pendelaars en de Vlaamse Gemeenschap ten goede in termen van inkomsten.

Brussel ontpopt zich als een gewest waar bijna uitsluitend de tertiaire sector aanwezig is: 88,9 % van de werkgelegenheid is in die sector te vinden. De voornaamste verstrekkers van jobs voor de Brusselaars zijn:

1. De openbare besturen (16,2 % van de Brusselse dienstbetrekkingen)
2. De diensten aan bedrijven (15 % van de Brusselse dienstbetrekkingen)
3. De handel (11,9 % van de Brusselse dienstbetrekkingen)
4. De financiële activiteiten (10,7% van de Brusselse dienstbetrekkingen)

---

²⁰ *Regards économiques, IRES, juni 2005 (nr. 31).*

Op nationaal niveau is Brussel op die manier goed voor:

1. 25 % van de jobs in de openbare besturen
2. 25 % van de jobs in de diensten aan bedrijven
3. 16 % van de werkgelegenheid in de commerciële sector
4. 50 % van de jobs in de sector van de financiële activiteiten

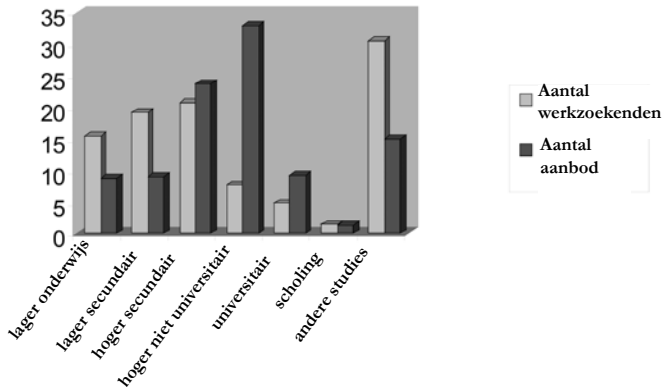
Brussel ontloopt zich als een dienstencentrum dat zich op het hele land richt, maar ook en vooral als een centrum voor gekwalificeerde jobs.

De grootste uitdaging die Brussel moet aangaan, is dan ook de gelijkstelling van het arbeidsaanbod en de vraag naar arbeid. De Brusselaars zijn namelijk veeleer actief in de non-profitsector en in de sectoren die weinig of geen kwalificaties vereisen: ze vertegenwoordigen 76,7 % van de werkgelegenheid in de horeca, 55,8 % in de bouwsector, 55,8 % in het onderwijs, 54,3 % in de sector van de gezondheidszorg en het maatschappelijk werk. Anderzijds zijn ze sterk in de minderheid in de groeisectoren waarvoor veel kwalificaties vereist zijn, zoals financiële activiteiten (25,6 %), transport en communicatie (30,7 %) of de productie en distributie van energie (34 %).

Nog verrassender is het aandeel Brusselaars in de jobs die de gewestbesturen creëerden. Volgens het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest **wordt slechts 56 % van die jobs door Brusselaars ingenomen.**

Terwijl er bij de laaggeschoolden gemiddeld twee werkzoekenden voor één enkele aanbieding zijn, zijn er vier vacatures per geschoolde niet-universitaire werkzoekende en twee vacatures per universitaire werkzoekende.

Aanbod en vragen van arbeidsplaatsen volgens het niveau van studie

Bron: Statistisch Verslag 2004, BDGA

Omdat de jonge Brusselaars lagergeschoold zijn dan hun burens, kunnen we gemakkelijk begrijpen dat de vacatures in Brussel eerst en vooral de jonge Vlamingen en Walen ten goede komen. Ook al telt het gewest 800 instellingen en 2.884 opleidingen²¹, toch zijn er in 2004 slechts 7.250 opleidingsverzoeken aan de voornaamste instelling « Bruxelles-Formation » toegezonden, op de 90.322 werkloze werkzoekenden.

Door zijn functie als multihooftstad is Brussel de nationale kweekvijver van jobs. Brussel moet er ook de talrijke extra kosten van dragen.

Brussel heeft meer bepaald met een ontvolkingsverschijnsel te kampen: de bevolkingsgroepen met een gemiddeld of hoog inkomen gaan zich buiten het hoofdstedelijk gewest vestigen, voornamelijk in de rand, in Waals-Brabant en Vlaams-Brabant, maar blijven hun job in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uitoefenen. Het verlies aan ontvangsten als gevolg van de ontvolking van de stad en het pendelen werd, op basis van de gegevens van 2002, becijferd op 647,5 miljoen €, waarvan 64,9 % Vlaanderen en 35,1 % Wallonië ten goede komt naar gelang van de geografische spreiding van deze pendelaars.

²¹ Gegevensbank DORIFOR.

De internationale rol van Brussel als een last en niet als een kans opvatten, zou een grove fout zijn. De Europese instellingen, de NATO, de Benelux en de WEU zorgen samen voor een rechtstreekse financiële inbreng in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van ongeveer 1,125 miljard €, met inbegrip van de financiering van de Europese scholen (cijfers van 2001).

Naast de directe aanwezigheid van de Europese en internationale instellingen op het Brussels grondgebied, zijn tal van sectoren, in meer of mindere mate, van deze instellingen afhankelijk. De 15 permanente vertegenwoordigingen bij de EU, het diplomatiek personeel van de derdewereldlanden, de 850 internationale journalisten, de 200 contactbureaus van de regio's en steden in Europa of buiten de EU en de 580 belangenverenigingen in het Brussels Gewest zijn erg afhankelijk van de aanwezigheid van de Europese en internationale instellingen. Zonder hen zouden deze sectoren gewoonweg niet bestaan. In 2001 waren ze goed voor een reële financiële steun voor de Belgische, en in het bijzonder de Brusselse, economie van 562 miljoen €, zonder rekening te houden met de duizenden gecreëerde jobs.

Bovendien moeten we deze lijst van volledig afhankelijke sectoren aanvullen met de verwante sectoren waarvan de activiteit voor het overgrote deel van de aanwezigheid van de internationale en Europese organisaties afhankelijk is. Dit is vooral het geval voor de 1.750 internationale verenigingen, de 103 internationale kredietinstellingen, de 146 advocatenkantoren die in het Europees recht gespecialiseerd zijn, de 92 kantoren van politieke adviseurs en de 47 organisatoren van beroepscongressen die in 2001 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geteld zijn. Zij genereren een uitgavenstroom van 3,9 miljard € vanuit het gewest en leveren meer dan 20.000 directe jobs.

3. Onze gewesten zijn complementair

a. Onderlinge economische afhankelijkheid van de gewesten:

De drie gewesten van ons land zijn economisch sterk van elkaar afhankelijk. Brussel is het uitstralraam van Wallonië en Vlaanderen. Wallonië is de grootste handelspartner van Vlaanderen. Zowel Wallonië als Vlaanderen hebben een niet te verwaarlozen gedeelte van hun werkgelegenheid aan Brussel te danken door de dagelijkse toestroom van pendelaars naar Brussel.

	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Aandeel in het gewestelijk BBP	19,3%	57,3%	23,4%
Aandeel in de bevolking	9,6%	57,9%	32,5%

Bron: RVA, Jaarverslag 2005

Op basis van de bovenstaande tabel draagt Wallonië in verhouding tot zijn aandeel in de bevolking weinig bij tot de creatie van rijkdommen. Brussel draagt daarentegen in verhouding tot zijn aandeel in de bevolking meer bij. De invloed van de pendelaars is daar niet vreemd aan. Als we in het Waals BBP « het pendelaarseffect » corrigeren, zou zijn aandeel in het gewestelijk BBP quasi identiek zijn aan zijn aandeel in de bevolking. Van de 300.000 pendelaars die dagelijks in het Brussels Gewest toestromen, komen er circa 185.000 van Vlaanderen en 110.000 van Wallonië; 34.000 Brusselaars werken in Vlaanderen en 16.000 in Wallonië.

b. Beschikbare ruimte:

Het Brussels Gewest en het Waals Gewest worden gekenmerkt door een relatieve schaarste aan beschikbare ruimte voor de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten. De dichtheid in de hoofdstad Brussel ligt overigens, althans voor een deel, aan de basis van de hoge economische ontwikkeling van Vlaams- en Waals-Brabant, waar zich de bedrijven beginnen te vestigen die in Brussel niet genoeg plaats meer vinden.

In tegenstelling tot Vlaanderen en Brussel beschikt Wallonië over tal van zones om nieuwe ondernemingen te huisvesten. Onder de vorige legislatuur werden de prioritairere bedrijventerreinen met 1.500 hectare uitgebreid voor 39 zones, waardoor de beschikbare industriezones in Wallonië met 8 % verruimd werden.

c. Economische structuren:

« Als de regio Luik het niet goed doet, is dat zeer slecht voor de Antwerpse haven. »

Johan Vande Lanotte, Le Soir, 07.09.2006

Hoewel hun economische structuren verschillen, zijn de Vlaamse, Waalse en Brusselse economische weefsels toch in zekere mate complementair. Brussel wordt gekenmerkt door een oververtegenwoordiging van de tertiaire sector. In 2004 zijn de financiële activiteiten en verzekeringsactiviteiten, de diensten aan de bedrijven en het openbaar bestuur²² goed voor meer dan 37 % van de Brusselse activiteiten. Die sectoren vertegenwoordigen nauwelijks 19,4 % in Vlaanderen en 20,4 % in Wallonië.

Uit deze verschillende sectorale spreiding naar gelang van het gewest komt een zekere economische complementariteit voort. Het Waals en het Vlaams Gewest zijn immers belangrijke potentiële markten voor Brussel dat zich meer bepaald

---

²² Sectorale rekeningen nrs. 65, 66, 67, 74 en 75, gewestelijke rekeningen, INR, maart 2006.

in de diensten aan bedrijven en in de financiële activiteiten gespecialiseerd heeft. Vlaanderen en Wallonië zijn dus allebei « klanten » van Brussel. Tegelijk is Brussel van de twee andere gewesten afhankelijk voor het overgrote deel van de industrieel vervaardigde goederen.

Doordat de Vlaamse, Brusselse en Waalse economieën zich in verschillende sectoren specialiseren, is er een zekere complementariteit ten opzichte van het saldo van de nationale handelsbalans. Daar waar de Vlaamse en Brusselse economieën een tempoerlies in hun export optekenen, komt de Waalse economie, door de sterkte van haar uitvoer, onze handelsbalans opkrikken, zoals dat meer bepaald in 2005 het geval was.

Handelsbalans 2005	
Vlaanderen	-2.0 miljard
Brussel	-4.6 miljard
Wallonië	+11.0 miljard

De groei van de Waalse export tussen 2005 en 2006 was ook groter dan die van de EU15, Frankrijk, Nederland, Duitsland en de twee andere gewesten van het land:

1. +16,4 % voor Wallonië
2. +5,9 % voor Vlaanderen
3. -12,5 % voor Brussel
4. +7,0 % voor België

Tussen 1997 en 2005 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse groei van de export 9,1 % in het Waals Gewest.

1. Vlaanderen: + 8,2%
2. Duitsland: + 7,7%
3. Nederland: + 7,2%

4. Frankrijk: + 5,3%
5. Nord-Pas-de-Calais: + 3,5%
6. EU15: 6,5%

4. Zwakke punten?

« Tegen 2009 gaan we 4 of 5 miljard euro investeren om onze economie efficiënter, aantrekkelijker en competitiever te maken... Maar de problemen zijn er: een vergrijzing van de bevolking die meer uitgesproken is dan in het zuiden van het land, te weinig ruimte, een slabakkend ondernemerschap, administratieve rompslomp, onvoldoende integratie van de bevolking van vreemde origine. »

Yves Leterme, Le Vif, 09.09.2005

De Vlaamse minister-president wijst zelf op een reeks problemen waaraan Vlaanderen het hoofd zal moeten bieden.

Is de welvarendheid van Vlaanderen niet een beetje overdreven?

Het verschil in rijkdom tussen de gewesten wordt vaak voorgesteld als zijnde ongunstig voor de Franstaligen. De statistieken worden vaak voorgesteld in termen van het inkomen van de inwoners van het betrokken gewest. Wat echter het meest van belang is, is niet het inkomen van de inwoners van het beschouwde gewest, maar de rijkdom die op het grondgebied van dit gewest gecreëerd wordt. De Belgische gewesten zijn op commercieel vlak inderdaad zeer sterk van elkaar afhankelijk. Maar Wallonië en Vlaanderen zijn vooral van Brussel afhankelijk wat werkgelegenheid betreft.

Als we ons enkel baseren op de rijkdom die op het grondgebied gegenereerd wordt, verdwijnen de verschillen ten voordele van de Franstaligen. Dan blijkt dat de per inwoner geproduceerde rijkdom in de Franstalige gewesten van Brussel en Wallonië groter is dan de rijkdom die in Vlaanderen gecreëerd wordt. De af-

hankelijkheid van Vlaanderen ten opzichte van Brussel, en in mindere mate ten opzichte van Wallonië is dus evident. Bovendien kan een gewest gemakkelijk, via belastingen of taksen, een deel van de inkomsten van de werknemers, onder wie de pendelaars, in beslag nemen en vervolgens de opbrengst van die belastingen uitsluitend onder de inwoners van dit gewest herverdelen.

	Vlaanderen	Wallonië-Brussel
BBP in miljard €	154,4	114,8
Bevolking	5.995.993	4.360.291
% van de Belgische bevolking	57,8%	42,2%
Productiegraad van het BBP	57,3%	42,7%
BBP per inwoner	25.724€	26.330€

Bron: Manifeste pour l'unité des francophones, S. Moureaux, A. Spaak, 2007

a. De Vlaamse bevolking vergrijst

De afhankelijkheidscoëfficiënt bepaalt het deel van de totale bevolking dat zich, ten opzichte van de arbeidsmarkt, volgens de leeftijd in een toestand van afhankelijkheid bevindt. De afhankelijkheidscoëfficiënt komt overeen met de verhouding tussen de afhankelijke bevolking (0-17 jaar en meer dan 65 jaar) en de beroepsgeschikte bevolking (18-64 jaar). Hoe hoger de afhankelijkheidscoëfficiënt, des te groter is het deel van de afhankelijke bevolking voor wie de beroepsgeschikte bevolking de kosten moet opvangen. Een coëfficiënt gelijk aan de eenheid geeft aan dat de bevolking uit het betrokken gewest één afhankelijke persoon voor één beroepsgeschikte persoon telt.

Vermeldenswaardig is dat deze afhankelijkheid een potentiële afhankelijkheid is. De bevolking van 18-64 jaar is een mogelijk beroepsgeschikte bevolking die ook uit andere categorieën van afhankelijke personen bestaat (werklozen, arbeidsongeschikte personen/personen die hun activiteiten wegens ziekte stopgezet hebben, personen met een handicap, enz.)

	Afhankelijkheidscoëfficiënt			
	2005	2002	1999	1998
Vlaams Gewest	60,57%	59,74%	59,36%	59,20%
Waals Gewest	63,34%	63,88%	63,99%	63,96%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	58,86%	60,10%	61,22%	61,57%
Koninkrijk	61,29%	61,10%	61,02%	60,94%

Bron: FOD Economie, afdeling Statistiek, statistieken bevolking, berekening CJG

Enkel de afhankelijkheidscoëfficiënt van de Vlaamse economie vertoont een langdurige opwaartse tendens. De afhankelijkheidscoëfficiënt van de twee andere gewesten in het Franstalige gebied vertoont een neerwaartse tendens. Het deel van de afhankelijke bevolking ten opzichte van de actieve bevolking daalt zowel in het Waals als het Brussels Gewest waar de verjonging van de bevolking een feit is. Een hogere coëfficiënt zou het gevolg kunnen zijn van een hoger geboortecijfer en de voorbode kunnen zijn van een toekomstige daling van de afhankelijkheidscoëfficiënt. Dit is jammer genoeg niet het geval voor Vlaanderen. Zelfs indien we ons tot de oudere afhankelijke personen (meer dan 65 jaar) beperken, blijft de situatie in Vlaanderen ongewijzigd. De afhankelijkheidsgraad volgt altijd een langdurige opwaartse tendens. Die tendens, die tot en met 1999 ook in de twee andere gewesten waarneembaar was, is sindsdien evenwel omgekeerd in het Waals en Brussels Gewest.

Afhankelijkheidscoëfficiënt (+ dan 65 jaar)					
	2005	2002	1999	1995	1990
Vlaams Gewest	28,53%	27,40%	26,28%	15,33%	14,22%
Waals Gewest	27,42%	27,48%	27,43%	16,07%	15,12%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	24,54%	25,94%	27,45%	17,32%	17,35%
Koninkrijk	27,79%	27,29%	26,76%	15,76%	14,82%

Bron: FOD Economic, afdeling Statistiek, statistieken bevolking, berekening CJG

De vergrijzing van de Vlaamse bevolking zorgt zelf voor een stijging van de afhankelijkheid op het niveau van het koninkrijk en noopt tot het nemen van federale maatregelen, zoals de oprichting van een « zilverfonds » om de extra kosten als gevolg van de vergrijzing van de Vlaamse bevolking op te vangen.

Men kan er van op aan dat de Vlaamse economie in de toekomst voor de moeilijk te vermijden kosten van een groeiend deel inactieve « afhankelijke » personen binnen haar bevolking zal moeten instaan. In een eerste fase zal die evolutie tot waarschijnlijk gevolg hebben dat de Vlaamse werkloosheidsgraad naar zijn natuurlijke niveau toegaat, de Vlaamse economie met een volledige tewerkstelling naderend. Als die evolutie zich voortzet, zal ze voor structurele problemen zorgen, vooral bij de financiering van de pensioenuitgaven en van de gezondheidszorg.

De vooruitzichten van het NIS wijzen bovendien aan dat, tegen 2030, 43,7 % van de Vlaamse bevolking ouder dan 65 jaar zal zijn, terwijl dit percentage in het Waals Gewest tot 38,5 % zal oplopen. Met een dergelijk demografisch profiel zou een regionalisering van de pensioenen zeker en vast een niet te verwaarlozen druk op de inkomsten van de Vlaamse werknemers uitoefenen, met de bedoeling de wettelijke pensioenen te financieren.

b. Het risico van de schaarste aan arbeidskrachten

« Ik sprak laatst met ondernemers uit Kortrijk. Ze vinden geen kandidaten. Maar 15,2 km verder, in Wallonië, loopt de werkloosheid op tot 20 %. Waarom doen de Walen niet de inspanning om bij ons te komen werken? »

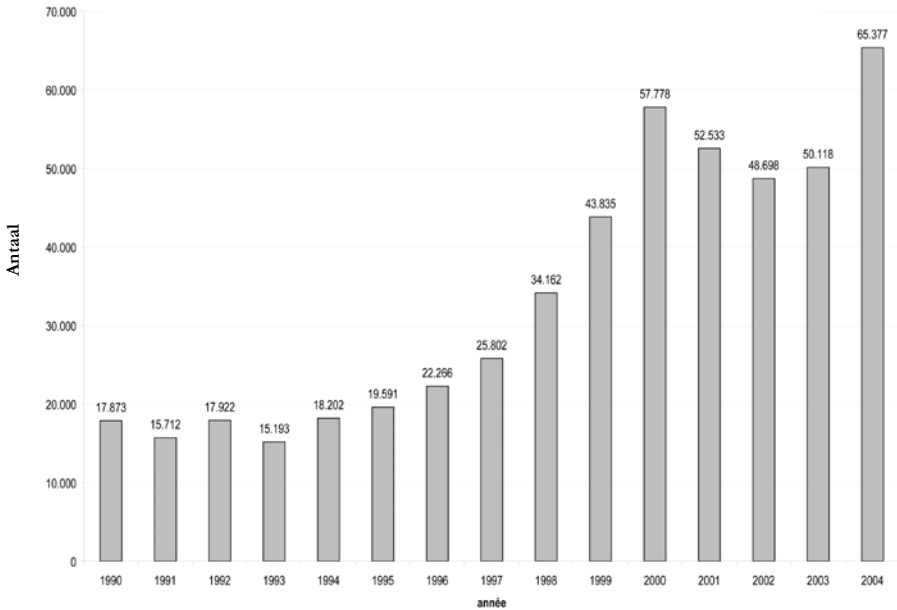
Yves Leterme, Le Vif, 09.09.2005

Zoals we hierboven hebben kunnen vaststellen, is, volgens de methodologie van Eurostat, de globale Vlaamse werkloosheidsgraad sinds 1996 nooit hoger dan 4 % geweest. We gaan er doorgaans van uit dat dit soort percentage overeenkomt met een situatie van quasi volledige tewerkstelling. Intuïtief kan zo'n situatie ons enkel verheugen. Dit soort percentage is echter van die aard dat het loonspanningen op de arbeidsmarkt teweegbrengt als we ons niet op andere bevolkingen kunnen beroepen om de vacatures in te vullen. Het risico bestaat dus dat de concurrentiepositie van de Vlaamse werknemer haar structuur verliest.

De groei in de productie van rijkdom in de Vlaamse Gemeenschap zou, gelet op deze relatieve volledige tewerkstelling, bijgevolg theoretisch gezien tot de productiviteitswinsten beperkt zijn.

4. DE troeven van Vlaanderen

aantal beschikbaar jobs in het normaal economisch circuit, jaarlijks gemiddelde, 1990-2004

Bron: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB)

Het aantal vacatures in de Vlaamse economie neemt constant toe en is in een decennium tijd bijna geveerdrievoudigd. De forse groei van het aantal vacatures kan in verband gebracht worden met een relatieve groei van de schaarste aan arbeidskrachten op de Vlaamse arbeidsmarkt. De toevlucht tot Franse werknemers, en in mindere mate tot Walen, in de grensgebieden van Vlaanderen is eveneens een voorteken van het risico van schaarste.

c. Het risico van het aandeel van de verwerkende industrieën, zoals de automobiel-, de chemie- en de textielindustrie, in de Vlaamse economie

« We hebben weliswaar twee keer minder werklozen dan Wallonië. Maar Vlaanderen heeft wel een groot aantal jobs in de industrie behouden, in de automobiel- en zelfs in de textielindustrie, die heel sterk bedreigd worden door de mondialisering. »

Johan Vande Lanotte, Le Soir, 07.09.2006

Globaal gezien heeft de Waalse werkgelegenheid zich, na de verbrokkeling van de staalindustrie, sterker op diensten, jobs met een grote toegevoegde waarde en concurrentiepolen toegespitst. De Vlaamse werkgelegenheid blijft daarentegen nogal op de verwerkende industrie gericht en wordt aan een groot risico van delocalisatie blootgesteld. Ter illustratie: de werkgelegenheid in de verwerkende industrie is goed voor 17,65 % van het totaal aantal jobs in Vlaanderen, tegenover 12,8 % in Wallonië en 6,19 % in Brussel. Wallonië heeft zijn economische herstructurering tot een goed einde gebracht; vandaag moet Vlaanderen zich om zijn economische omschakeling en het behoud van zijn werkgelegenheidsgraad beginnen te bekommeren.

Bovendien is de Vlaamse industriële werkgelegenheid relatief geconcentreerd op activiteiten met een groot risico van delocalisatie. Tussen 2000 en 2004 verloor Vlaanderen 13.000 jobs in de textiel-, chemie- en automobielindustrie. Sinds de WTO²³ de quota's voor Chinese textiel opgeheven heeft, lijdt de Belgische textielindustrie onder de frontale concurrentie van China. Ook de automobielindustrie wordt blootgesteld aan een groot risico van delocalisatie naar de nieuwe lidstaten van de EU.

---

²³ Wereldhandelsorganisatie.

Tabel: Evolutie van de industriële werkgelegenheid in Vlaanderen

	2000	2001	2002	2003	2004
Textielindustrie	36.263	35.631	33.469	31.633	31.633
Chemie-industrie	49.982	49.494	48.409	47.508	46.678
Automobiellindustrie	43.190	44.342	42.495	40.558	38.532

Bron : ICN

Als we professor Paul De Grauw (KUL) moeten geloven, zal het aantal bezoldigde jobs in de Belgische automobiellindustrie in 2025 gehalveerd zijn ten voordele van productiviteitswinsten en delocalisaties naar lageloonlanden. In Vlaanderen zouden dus op termijn bijna 60.000 jobs (11.000 in Wallonië) bedreigd zijn. De toekomst van de loontrekkenden uit deze sector is niet rooskleurig. De directies van de grootste ondernemingen uit de sector laten ook de intra-Europese concurrentie spelen en kondigen aan dat de Belgische lonen 10 tot 12 % verlaagd moeten worden opdat België competitief blijft.

Een aantal studies, bijvoorbeeld die van Cushman & Wakefield - Healey & Baker lijken aan te tonen dat ons land de ideale plaats is om industriële en logistieke activiteiten in te planten, voornamelijk dankzij ons bijzonder dicht en gediversifieerd vervoersnetwerk. Het geeft immers een brede toegang tot de Europese markten. We stellen echter jaarlijks een reeks delocalisaties en een verlies van jobs in deze sectoren vast. De studie in kwestie rangschikt dan wel de Europese landen, maar de nieuwe ontwikkelingslanden zoals China, Brazilië en India zijn er niet in opgenomen.

Rangschikking van de beste locaties in Europa voor de industriële en logistieke sectoren			
	2005	2003	2001
België	1	1	1
Frankrijk	2	2	4
Nederland	3	4	2
Tsjechië	4	5	5
Polen	5	6	7
Duitsland	6	3	3
Hongarije	7	8	10
Italië	8	9	6
Oostenrijk	9	7	8
Verenigd Koninkrijk	10	10	10
Ierland	11	15	13
Portugal	12	11	11
Rusland	13	13	12
Zweden	14	14	14
Spanje	15	12	15

Bron: Cushman & Wakefield - Healey & Baker, 2006.

Welke oplossingen voor een gezamenlijke toekomst?

Inleiding

De economische groei is geen raadselachtige entiteit die zou beslissen sporadisch heilzame stralen uit te sturen. De voorwaarden van de groei zijn allang gekend. Ze zijn geïdentificeerd en verklaard door de grote economen van de liberale traditie. Ze berusten op een zeker aantal beginselen waarvan de empirische relevantie onvermijdelijk geverifieerd wordt zodra men beslist ze toe te passen. Deze beginselen hebben de vrijheid als gemeenschappelijk kenmerk: vrijheid van ondernemen, investeren, ruilen, aannemen, verkopen, kopen, huren, aanwerven, enz. De remedie is geen toverij, maar we moeten wel nog de moed hebben ze te hanteren: afbouw van de overheidsuitgaven, modernisering en vereenvoudiging van de werking van de openbare sector, belastingverminderingen, flexibiliteit van de arbeidsmarkt, enz.

In België leven we niet in een strikt liberale economie. Het liberalisme staat echter wel garant voor de welvarendheid van ons land en voor de hoge levensstandaarden waarvan we genieten. Het vrije verkeer van kapitaal, goederen en personen is juridisch gangbaar. Toch kunnen de subtiele mechanismen en de delicate aanpassingen die de door de markt gegenereerd worden, door verschillende inopportune overheidsbeleidslijnen verstoord worden: we kunnen betreuren dat onze economie geregeld wordt door een te groot aantal normen die te weinig

op de economische praktijken rusten. Toch is de concurrentie verzekerd voor het merendeel van de goederen en diensten die we verbruiken. We kunnen een beroep doen op een groot aantal leveranciers en dienstverleners: het handelsverkeer binnen België maar ook tussen de lidstaten van de Europese Unie zou kunnen lijden onder het bestaan van, voornamelijk administratieve en fiscale, barrières. Laten we in gedachten houden dat een te groot aantal onnodige formaliteiten een rem is op de aankoop, op de verkoop en zelfs op de productie van een goed. Tal van hulpmaatregelen en subsidies dreigen de concurrentie te vervalslen door niet-rendabele activiteiten kunstmatig in leven te houden. Ook op te merken is dat de openbare werkgelegenheid in België oververtegenwoordigd is, vooral in het Zuiden van het land (38,4 % in Wallonië; 25 % in Vlaanderen).

Uit fiscaal oogpunt zijn de belastinggrondslagen nog te talrijk, schiet het overleg tussen de verschillende gezagsniveaus tekort en is de fiscaliteit en de parafiscaliteit globaal gezien nog te zwaar en ondoorzichtig, ondanks de verbeteringen in de voorbije jaren. PricewaterhouseCoopers beweert dat, wat de totale fiscale druk op de schouders van de ondernemingen betreft, België na Italië op wereldvlak op een tweede plaats staat (The Economist, 16/11/2006). Gevolg daarvan is een beperking van de economische relaties die spontaan tussen marktdeelnemers tot stand komen en een rem op de toegang van de burgers tot de goederen en diensten. Deze barrières vertragen dus de economische activiteit, ten koste van iedereen. Zoals de rechtsspreuk ook zegt: « Te veel belasting doodt de belasting »: een excessieve belastingdruk is contraproductief aangezien hij zich in een drastische daling van de fiscale ontvangsten vertaalt. Deze empirische vaststelling wordt weerspiegeld in wat de economen de « Laffercurve » noemen. Sinds een paar jaar hebben de liberalen dus met succes de fiscale druk verlaagd: de verlaging van de belasting op de schenkingen heeft zich bijvoorbeeld in een verviervoudiging van de ontvangsten vertaald. We nemen hetzelfde fenomeen waar bij de verlaging van de registratierechten en de hervorming van de personenbelasting: sinds de fiscale druk daalt, zijn de ontvangsten nog nooit zo hoog geweest. Tot slot verstoren de bovenmatige overheidsuitgaven de groei. Uit een grootschalige studie²⁴ in 23 landen van de OESO (waaronder België) gedurende een periode van 37 jaar (van 1960 tot 1996) blijkt dat iedere groei van de overheidsuitgaven tot een vermindering van de groei leidt. Gemiddeld betekent een stijging van de overheidsuitgaven met 10 % van het BBP 1 % jaarlijkse groei minder. Er komt nog een andere belangrijke les aan het licht die de aandacht verdient: alle lidstaten die op een gegeven moment de opwaartse tendens van hun openbare uitgaven omgekeerd hebben, hebben hun groeipercentages verhoogd.

---

²⁴J. Gwartney, R. Holcombe and R. Lawson, « The Scope of Government and the Wealth of Nations », *Cato Journal*, Vol. 18, Nr. 2 (Fall 1998), pp. 163-183

1. De algemene voorwaarden van de ontwikkeling

---

a. De interregionale samenwerkingen inzake werkgelegenheid en mobiliteit van de werknemers stimuleren

---

Zoals we in hoofdstuk IV benadrukt hebben, zijn de arbeidsmarkten van de Belgische gewesten veeleer complementair dan concurrerend. Nu de Vlaamse markt tekenen van een relatieve schaarste aan arbeidskrachten vertoont en de werkloosheid van de Waalse en Brusselse jongeren meer dan 30 % bedraagt, zijn de bevordering van de interregionale samenwerking en de mobiliteit van de Franstalige werkzoekenden potentiële beleidslijnen die beide gewesten ten goede kunnen komen. Dankzij een halvering van de Waalse en Brusselse werkloosheid zouden de RVA-transfers direct met bijna 2 miljard € verlaagd worden en zou de Franstalige bijdrage aan het budget van de sociale zekerheid fors stijgen, waardoor de omvang van de transfers tussen Noord en Zuid nog zou dalen.

De Franstalige jongeren de kans geven een goede kennis van het Nederlands te verwerven en tegelijkertijd een kwalificerende opleiding te volgen en de verbindingen tussen de netwerken voor openbaar vervoer langs beide kanten van de taalgrens ontwikkelen, zijn structurele maatregelen die adequaat zouden kunnen zijn om de werkloosheid van de Waalse en Brusselse jongeren af te bouwen.

Het zou dus raadzaam zijn om de samenwerkingen tussen de gewesten uit te bouwen inzake de taalopleidingen, het toezicht op de opleidingsbehoeften van de gewestelijke markten en de interregionale netwerken voor openbaar vervoer.

b. De samenwerking tussen Franstaligen stimuleren

Er moeten nieuwe samenwerkingen en synergieën blijven ontwikkeld worden om een globaal beleid binnen de Ruimte Wallonië-Brussel te bepalen binnen de domeinen waar de bevoegdheid verdeeld is tussen de Gemeenschap en de Gewesten, zoals het wetenschappelijk onderzoek, de ambtenarenzaken, de internationale betrekkingen, de begroting, het leefmilieu (afval sorteren en verwerken), enz.

Hierbij is de uitbouw van een regionaal expresnetwerk (RER) door de NMBS, waardoor de hoofdstad vlotter toegankelijk wordt met de trein, een prioriteit voor de Réformateurs. Wat niet wegneemt dat we bitter mogen betreuren dat de huidige meerderheid niet meer in de zin van een uitbreiding van de complementariteiten gewerkt heeft, niet alleen door een splitsing van materies zoals de volksgezondheid (Vienne/Fonck), sport en infrastructuur (Erdekens/Daerden), enz., maar ook door het schrijnend gebrek aan gemeenschappelijke acties met Brussel bij de uitvoering van het Marshallplan dat we op de lijst van gemiste kansen mogen zetten.

«[Waarom werkt Wallonië zo weinig samen met Brussel? Het Brussels Gewest zou meer en meer betrokken moeten zijn bij de ontwikkeling van Wallonië. Geen enkele Waalse grootstad kan aan het criterium van economische hoofdstad voldoen.](#)»

[Luc Willame, ex-CEO de Glaverbel](#)

Tijdens hun laatste colloquium (april 2006) hebben de economen van het IRES (UCL) het Marshallplan scherp veroordeeld.

Wij kunnen deze analyse alleen maar bijtreden. Een van de zwakke punten van het Marshallplan is de jammerlijke negering van Brussel waarmee wij evidente culturele maar ook economische banden hebben. De Vlamingen hebben daarentegen goed begrepen welk voordeel ze uit sterkere banden met Brussel konden halen. In hun Business Plan is dit de essentiële pijler. Deze lacune in de economische analyse is meer dan een vergetelheid, het is een betreurenswaardige blunder.

c. Een interregionale concurrentie die we bewust moeten accepteren

Wie graag de onbetwistbare synergieën tussen de drie gewesten benadrukt, moet daarnaast ook enkele uiteenlopende standpunten of minder collegiale houdingen accepteren.

Het is inderdaad overduidelijk – hoe kan het ook anders – dat onze drie gewesten met een verschillende socio-economische context te maken krijgen. Ze hebben specifieke troeven en zwakheden.

Waarom dan verhullen dat in bepaalde domein de aanpak niet identiek is? De opvatting van het toeristisch beleid is verschillend, het luchthavenbeleid brengt bijzondere gevoeligheden tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel in het daglicht. De concurrentie is overduidelijk op het vlak van de centra voor conferenties en seminaries...

Hoe kunnen we de verschillen in de belastingpolitiek niet ter sprake brengen: Brussel is veeleer opnieuw op zoek naar inwoners, terwijl Wallonië en Vlaanderen grote hoeveelheden ondernemingen wensen te huisvesten.

d. Noodzaak van drie sterke Gewesten

Wat er ook van zij, de reële verschillen die we net ter sprake gebracht hebben, mogen de sterke band die ons verenigt niet ter discussie stellen.

Het herstel en de ontwikkeling van de economische basis van de gewesten zijn een erg bepalend element voor de versterking van de nationale solidariteit en eenheid.

Zo zijn de acties die in Wallonië ondernomen zijn om het imago van het gewest op de externe markten te verbeteren, om het ondernemerschap aan te wakkeren en zo het economisch herstel te bewerkstelligen, van die aard dat ze de inter-regionale banden nieuwe kracht geven en betere waarborgen voor de nationale solidariteit en de duurzaamheid van België bieden.

Om een gemeenschappelijke toekomst te garanderen, moet Brussel ook een gefundeerd economisch profiel verwerven. Het moet de weg inslaan van een dynamisch economisch beleid en werkgelegenheidsbeleid en de creativiteit van de ondernemers aanscherpen, om meer rijkdommen voor iedereen te genereren.

2. Het imago van Wallonië veranderen

---

a. Een bewustwording

Het imago van Wallonië verbeteren, renderende instrumenten invoeren en de mentaliteit wijzigen... dat waren de drie pijlers waarop in de vorige legislatuur intensieve inspanningen gericht waren. De bevolking bewust maken van het ondernemerschap, succesvolle ondernemingen en personen op de voorgrond stellen, de decreten inzake economische expansie en fiscaliteit hervormen, meerdere hoogtechnologische centra inzake R&D oprichten, de KMO-koepel invoeren voor een vlottere toegang tot het risicokapitaal en economische activiteitenzones ontwikkelen, zijn enkele tekenende voorbeelden van het feit dat men zich steeds meer bewust wordt van de noodzaak om Wallonië nieuw leven in te blazen. Er is echter één aspect waarmee rekening gehouden moet worden: opdat de politieke wendingen concreet kunnen worden, moet de factor « tijd » in aanmerking genomen worden, welbekend in de economische theorie. We spreken van « uitgestelde effecten ».

De wijziging van het imago, of *a fortiori* van de mentaliteit gebeurt niet van vandaag op morgen. Pas op middellange termijn zal de herstructurering van de Waalse economische instrumenten uitwerking hebben.

Wie kan er nu geloven dat de industriële omschakeling en de bloei van de ontwikkelingspolen zoals de luchthavens in enkele maanden tijd tot stand kunnen komen? Het vertalen van deze impulsen in de socio-economische indicatoren vergt tijd.

Uiterst alert blijven om de nieuwe en nog zo fragiele dynamiek niet te doorbreken, dat is het gebod.

Hoewel het Marshallplan nog maar pas aangevat werd, volgde het jaar de maat van de politieke en gerechtelijke affaires en voorvallen. Dan wordt het moeilijk om de mensen ertoe aan te sporen de handen uit de mouwen te steken, om te spreken over een Wallonië dat wint en ambitieus is. We kunnen er maar beter geen doekjes om winden: het imago van het gewest heeft een lelijke deuk gekregen. We zijn er evenwel zeker van dat de zo verhoopte heropleving niet in de rij van bedrogen verwachtingen ondergebracht hoeft te worden.

b. Het bestuur verbeteren

Sinds het begin van de legislatuur is het Waals Gewest inderdaad verwickeld in schandalen en « affaires » die onze reputatie zowel binnen als buiten onze grenzen bezoedelen.

Deze opeenvolging van schandalen komt op een bijzonder slecht moment, vlak voor de onderhandelingen met het Noorden van het land dat vaak de neiging heeft ons gelijk te stellen met een regio waar laksheid de bovenhand krijgt. De geloofwaardigheid van de Waalse overheden krijgt hierdoor in de ogen van Vlaanderen een lelijke deuk.

Bovendien rijst er een kapitale vraag: hoe kunnen we Wallonië in zo'n context een impuls geven? Hoe kunnen we van een nieuw bestuur spreken? Hoe kunnen we de vermoedelijke of bewezen zwakke punten en handicaps overstijgen?

Om het huidige nefaste proces recht te zetten en de vertrouwensbanden die tussen de burger, de politieke partijen en de instellingen moeten bestaan te hervatten, moeten we ambitieuze politieke hervormingen durven doorvoeren, zoals de strikte toepassing van concrete maatregelen van goed bestuur.

Transparantie, evaluatie, performantie, verantwoordelijkheid en billijkheid zijn enkele van de beginselen die het gedrag van de uitoefenaars van een openbaar ambt moeten sturen. Deze regels van goed bestuur moeten gedurende het vol-

ledige besluitvormingsproces en op alle plaatsen (regeringen, parlementen, overheidsbedrijven, intercommunales, administraties, enz.) vooropgesteld worden.

De verhoudingen tussen het gewest en alle publiekrechtelijke rechtspersonen of instellingen van openbaar nut (ION) die tot het gewest behoren, werden geformaliseerd in de decreten van 12 februari 2004 betreffende het statuut van de overheidsbestuurder, de regeringscommissarissen, het beheerscontract en de verplichtingen tot informatieverstrekking. De algemene doelstelling was de regels inzake transparantie, autonomie en toezicht op de instellingen van openbaar nut (ION) te organiseren en beter te laten renderen. Het voorzag onder meer mechanismen voor permanente vorming waarmee de overheids-bestuurders zijn kennis permanent kan aanpassen, vooral in het licht van de evoluties in de branches van de instelling waarin hij zetelt. We moeten echter vaststellen dat de grondslagen van de voor deze functie vereiste kennis (van de managementprincipes en de referentie-instrumenten) steeds veeleisender worden, als gevolg van de complexiteit van het beheer en de toegenomen verantwoordelijkheid van de overheidsbestuurders.

De uitoefening van de functie van bestuurder vereist een toenemende professionalisering. De bestuurders opleiden, is dus een bestuursvereiste.

c. De koopkracht van de Walen verhogen

De economische ontwikkeling van een gewest kan pas verzekerd worden als de begrotingsmiddelen weldoordacht beheerd en gebruikt worden. Hiervoor moeten we op transparante en verantwoordelijke instellingen en op een betrouwbaar financieel beheer kunnen steunen.

De Waalse ontvangsten stegen met 7 % tussen 2006 en 2007, d.i. met meer dan 406 miljoen €. Tussen 2005 en 2006 was er een vooruitgang van 9 %!

Een deel van deze vooruitgang is het gevolg van de solidariteitstussenkomst, het andere deel vloeit voort uit de stijging van de gewestbelastingen (274 miljoen €). De weerslag van de EBA is niet vreemd aan deze groei.

In plaats van de overblijvende begrotingsmiddelen onder de verschillende ministers te verdelen, hebben wij de mogelijkheid om, behalve onze schuld af te bouwen, een deel van de gewestelijke middelen te bundelen om de fiscale druk op schouders van de Waalse burgers te verlichten.

Dankzij de hervormingen inzake schenkingsrechten op de roerende goederen is het bedrag van de ontvangsten verviervoudigd, van 30,8 miljoen € in 2006 naar 117 miljoen € in 2007. Dit uitstekende verloop van de schenkingsrechten bevestigt dat een belastingverlaging soms tot een stijging van de ontvangsten leidt.

Op het vlak van registratierechten zijn de Waalse ontvangsten in één jaar tijd met bijna 136 miljoen € gestegen (hetzij +17,5 %). Van de drie Belgische gewesten hanteert Wallonië ongetwijfeld de hoogste tarieven (de twee andere gewesten hebben interessante hervormingen doorgevoerd). Daardoor verliest Wallonië de facto aantrekkingskracht. Toch wijzen internationale studies op het verband tussen enerzijds het tarief van de registratierechten en anderzijds de mobiliteits- en werkloosheidsgraad.

Dat de ontvangsten uit de successierechten met 8,6 % stegen ten opzichte van het uitgangsjaar 2006 en met meer dan 50 % ten opzichte van 2002, doet ons besluiten dat zij niet geleden hebben onder de hervormingen die op dat vlak sinds 2002 ondernomen werden, integendeel zelfs.

Deze vaststelling moet ons aanzetten tot een verdere hervorming van deze belastingmechanismen die door de burgers terecht als onrechtvaardig en onbetaalbaar beschouwd worden.

3. De Franstalige instellingen verenigen

De structurering van de Franstalige ruimte tot een georganiseerde politieke gemeenschap die de projecten van alle Franstaligen kan dragen, gaat niet zonder een hereniging van de beslissingscentra.

Wie vandaag de Franstalige instellingen en hun dynamiek observeert, staat perplex. Met een indeling in drie niveaus, Gemeenschap, Gewest en Franse Gemeenschapscommissie (Brussel), is de organisatie van de instellingen ondoordringbaar. Ze kost ook te veel, remt de initiatieven af en belemmert het streven naar coherentie in essentiële domeinen zoals de sociale sector, de tewerkstelling en de hulp aan bejaarden of personen met een handicap. Deze organisatie is incoherent: ze voldoet aan gedachten die in strijd zijn met het streven naar doeltreffendheid en de opvatting ervan ontgaat de burgers die niet in institutionele spijttechnologie bedreven zijn.

De instellingen schieten tekort voor de efficiëntie- en duidelijkheidsvereiste.

Het wordt tijd dat we de Franstalige instellingen opnieuw een richting geven en dat we de burgers die hun affiniteiten met Franstalig België erkennen, de kans bieden, over duidelijke institutionele aanknopingspunten te beschikken. **Op het vlak van de werkgelegenheid, de volksgezondheid, de hulp aan bejaarden, de hulp aan personen met een handicap, de bijstand voor rechtzoekenden, enz. wordt het tijd dat we de Franstalige instellingen structureren volgens functionaliteitscriteria en in het belang van de burgers, van de mensen die ter plaatse actief zijn en van het algemeen welzijn.**

Vanaf 2007 moeten de Franstaligen eerst met elkaar afspreken om de Wallen en Brusselaars op structurele wijze te verenigen.

Ieders geschiedenis past binnen die van een gemeenschap of cultuur. Als de Franstaligen zich met een gemeenschappelijk lot of project vereenzelvigen, moeten ze zich op een coherent en zichtbaar institutioneel geheel kunnen beroepen.

Deze institutionele fase is van essentieel belang opdat de Franstaligen de kans zouden krijgen de hen voorbestemde toekomst aan de horizon te zien. Ze is nodig om op institutioneel vlak een empirische werkelijkheid te bevestigen.

« Het Franstalige gedeelte », zoals Jean Gol het soms noemde, past in de Belgische Staat. Niet meer dan dat de Europese nationaliteit de Belgische nationaliteit en de realiteit van de Staten in de weg staat, sluit deze affiniteit met het « Franstalige gedeelte » geen gehechtheid aan het federale België uit.

De meeste burgers blijken zich tegelijkertijd te vereenzelvigen met Europa, hun land, een gemeenschap en zelfs een ondergeschikte collectiviteit zoals de gemeente. In een staat zoals België, die gemodelleerd is uit verscheidene culturen, overlappen en vervolledigen deze talrijke vereenzelvingen elkaar, in plaats van met elkaar in strijd te zijn of elkaar wederzijds uit te sluiten. Deze dubbele vereenzelving, met zowel de federale staat als de deelstaten, laat de burgers toe in hun eigen collectiviteitsgevoel erkend te worden en tegelijk essentiële elementen van een gemeenschappelijk patrimonium te delen.

a. Een Franstalige regering

De doelstelling is de oprichting van een regering die de Franstalige ruimte vertegenwoordigt en uit Franstalige Waalse en Brusselse ministers bestaat.

Bij de samenstelling van de regeringen van het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap werd een systeem aangenomen dat een aantal ministers een verantwoordelijkheid in de twee regeringen verleent. Aangezien dit systeem niet naar de Franstalige leden van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

uitgebreid werd, is er sprake van een « verstoord evenwicht » tussen Wallonië en Brussel. De gevoerde beleidslijnen van de Franse Gemeenschap en van het Waals Gewest zijn geneigd elkaar te sterken, maar negeren daarbij Brussel. De hoofdstad van de Europese Unie – en in tweede instantie, zo blijkt, van de Franse Gemeenschap – wordt aan haar lot overgelaten. Brussel is echter zodanig van belang dat alle Franstaligen uit Wallonië en Brussel op termijn onder de huidige beleidskeuzes zullen lijden.

Hoewel we de regionale diversiteiten in acht nemen, moeten we de ruimte Wallonië-Brussel consolideren en het gezamenlijk beheer van de gezamenlijke belangen van de Franstalige Walen en Brusselaars beter organiseren. Vooral de Franse Gemeenschap moet de Franstalige eenheid waarborgen, met een sterk Waals en Brussels Gewest, die samen een economische, sociale en culturele Franstalige ruimte vormen.

De ruimte Wallonië-Brussel wordt bevestigd door een gemeenschappelijke taal, tevens een internationale taal, een rijke en open cultuur en een maatschappelijk project dat op de eerbiediging van de mensenrechten steunt.

Met het oog op een gezond beheer en een goed bestuur stellen we voor de gewest- en gemeenschapsministers binnen eenzelfde regering te laten zetelen

Deze gemeenschappelijke regering zou bestaan uit de Waalse gewestministers en de ministers en staatssecretarissen van het Brussels Gewest, die lid zijn van het College van de Franse Gemeenschapscommissie. De Brusselse minister-president kan niet inbegrepen worden, als we ermee rekening houden dat hij een bijzondere functie binnen de Brusselse instellingen uitoefent.

Zo zouden de aangelegenheden inzake werkgelegenheid en vorming samen behandeld worden, zouden onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, alsook erfgoed en cultuur, sport en sportinfrastructuur, enz. aan eenzelfde minister toevertrouwd worden. De vereiste van een goed bestuur verplicht ons onze krachten te bundelen: op twee verschillende plaatsen over één onderwerp onde-

rhandelen, biedt niet de beste garanties voor doeltreffendheid. Deze synergieën zijn voortaan mogelijk.

b. De samenwerkingen tussen de parlementaire vergaderingen opvoeren, meer bepaald om:

1. gemeenschappelijke commissies op te richten voor zaken die het voorwerp zijn van gemeenschappelijke beleidslijnen (internationale betrekkingen,...), van gemengde beleidslijnen (onderwijs, opleiding,..) of van gewestelijke samenwerkingen (toerisme,...);
2. gemeenschappelijke zittingen van de vergaderingen te organiseren voor belangrijke onderwerpen, die gezamenlijke zittingen worden afwisselend in Namen en Brussel gehouden;
3. het overleg voor identieke of gezamenlijke procedures te systematiseren, zoals het parlementair onderzoek, de procedures voor belangenconflicten of de beroepen voor het Arbitragehof.
4. de samenwerking tussen de administratieve diensten van de vergaderingen aan te moedigen, of aan te wakkeren wanneer die reeds bestaat, of zelfs gemeenschappelijke diensten op te richten.

Deze unitaire visie tussen de Franstaligen zal leiden tot een rationeler en efficiënter beheer van hun belangen. Ze zullen voortaan hun volle gewicht kunnen laten doorwegen in het Belgische politieke debat door zich met één enkele stem uit te drukken.

Als we tweedracht tussen de Brusselse en Waalse Franstaligen zaaien, isoleren we Brussel, dat niet over constitutieve autonomie beschikt, en ontnemen we Wallonië alle voordelen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vooral op internationaal vlak biedt. We ontnemen de Franstaligen daarnaast een reële financiële solidariteit tussen de Franstaligen. De Vlamingen waren zich al in 1981 bewust van de noodzaak van een begroting die zowel de gewestelijke aangelegenheden als de gemeenschapsaangelegenheden omvatte.

4. Te ontwijken valstrikken

a. Regionalisering van de sociale zekerheid

i. De gezondheidszorg:

Een van de vaakst geformuleerde Vlaamse eisen heeft betrekking op de regionalisering van de gezondheidszorg. Die eis vindt haar oorsprong in de vaststelling dat de Walen en Brusselaars zich te vaak op gezondheidszorg beroepen in verhouding tot hun bijdragen. Volgens een aantal deskundigen zouden de transfers inzake sociale zekerheid via de gezondheidszorg vandaag quasi nihil zijn. Iedere Gemeenschap zou het equivalent van haar bijdragen aanwenden. Verder zullen we deze stelling trachten te bevestigen of te weerleggen. Laten we eerst de eigenheden van enkele gewestelijke factoren van de volksgezondheid identificeren.

Tabel: Gewestelijke factoren van de volksgezondheid (in % van de bevolking ouder dan vijftien jaar)

	Gezondheid goed tot zeer goed	Gezondheid zeer slecht tot gemiddeld	Dagelijkse rokers	Alcohol-verslaving
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	74,60%	25,40%	23,8%	11,4%
Vlaams Gewest	79,30%	20,70%	22,6%	5,9%
Wuaals Gewest	72,90%	27,10%	25,7%	10,7%

Bron: NIS, Gezondheidsenquête WIV

Uit de gezondheidsenquêtes van het Wetenschappelijk Instituut voor de Volksgezondheid blijkt dat bijna 80 % van de Vlamingen een « goede » tot « zeer goede » gezondheid hebben, tegenover slechts 73 % van de Walen en 75 % van de Brusselaars.

De analyse van de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek brengt ook aan het licht dat twee keer meer Walen en Brusselaars alcoholverslaafd zijn dan Vlamingen (respectievelijk 10,7 % en 11,4 % tegen 5,9 % van de Vlaamse bevolking ouder dan vijftien jaar). In Wallonië zouden er ook 25,7 % dagelijkse rokers zijn, tegenover 22,6 % in Vlaanderen.

Het is een zekerheid: de gemiddelde gezondheid van de Franstaligen is minder goed dan die van de Vlamingen, wat eventuele verschillen in de toevlucht tot de gezondheidszorg zou kunnen verklaren. Het socio-economisch statuut, het niveau van de rijkdom en zeker, niet te verwaarlozen aspect, de culturele verschillen lijken de oorsprong van de verschillen in termen van uitgaven te verklaren. De gedragingen van de Vlamingen en Walen bij de toevlucht tot de gezondheidszorg zijn niet homogeen. Zo telt Wallonië 14 % artsen per inwoner meer dan Vlaanderen en geven de Walen in verhouding 14 % meer uit aan gespecialiseerde geneeskunde. Vlamingen geven 8 % meer uit aan algemene geneeskunde. Amper 17 % van de Walen heeft een vaste huisarts, tegenover 50 % van de Vlamingen. Maar globaal gezien, zouden de Walen goed zijn voor 33 % van de uitgaven in de gezondheidszorg, wat beantwoordt aan hun aandeel in de bevolking²⁵. Er zou dus geen overmatig gebruik van de gezondheidszorg in Wallonië zijn.

Tabel: Uitgaven in de gezondheidszorg per Gewest (in %)

2003	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Aandeel in de bevolking	57,9%	32,5%	9,6%
Ziekte-invaliditeit	57,4%	33,2%	9,4%

Bron: R. Aernoudt, « Vlaanderen-Wallonië, je t'aime moi non plus », 2006

Bovendien gaat in een verzekeringsstelsel een goed beheer steeds gepaard met een goede diversificatie van de risico's, dit wil zeggen met de spreiding van het risico over een zo ruim mogelijke basis. Dat is het principe van risk pooling. De belastingplichtigen in taalgroepen verdelen door de dekking van de kosten van de gezondheidszorg te regionaliseren, zou neerkomen op het vrijwillig verminderen van de risicodiversificatie en dus op een blootstelling aan een nog groter risico.

ii. De werkloosheidsverzekering:

In 2005 liepen de RVA-uitgaven voor de verschillende groepen begunstigden in totaal op tot meer dan 8,14 miljard € waarvan 4,016 miljard (49,34 %) ten voordele van de bevolking op het Vlaams grondgebied, 3,193 miljard (39,24 %) ten gunste van de bevolking op het Waals grondgebied en 929,1 miljoen € ten gunste van de Brusselaars (11,42 %).

Tabel: Jaarbedrag van de RVA-uitgaven in miljoen € per groep begunstigden en per provincie

2005	Vergoede werklozen (groep 1)	Werknemers ondersteund door de RVA (groep 2)	Werknemers die hun arbeidstijd aanpassen met steun van de RVA (groep 3)	TOTAAL
Antwerpen	911,23	141,23	106,51	1158,97
Vlaams-Brabant	420,11	64,14	73,27	557,52
West-Vlaanderen	535,59	134,65	67,01	737,24
Oost-Vlaanderen	708,72	144,83	97,81	951,36
Limburg	454,83	110,09	45,62	610,55
Waals-Brabant	191,15	23,81	17,90	232,86
Namen	300,92	52,65	21,48	375,05
Luik	826,86	137,83	39,29	1003,98
Henegouwent	1179,83	209,19	54,13	1443,15

²⁵ R. Aernoudt, « Wallonie-Flandre, je t'aime moi non plus », 2006

Luxemburg	104,48	24,37	9,7	138,56
Brussel	811,86	90,07	27,20	929,13
Vlaams Gewest in %	47,02%	52,52%	69,69%	49,34%
Waals Gewest in %	40,39%	39,53%	25,45%	39,24%
Brussels Gewest in %	12,60%	7,95%	4,86%	11,42%

Bron: RVA, Jaarverslag 2005

Als de uitgaven gelijk verdeeld werden tussen de provincies op basis van het aantal inwoners, zou Vlaanderen 57,9 % van deze uitgaven (zijn aandeel in de bevolking) kunnen eisen en zou Wallonië op « slechts » 32,5 % kunnen rekenen. De RVA-uitgaven naar Wallonië zouden jaarlijk met ongeveer 588 miljoen € ingekrompen worden.

Als we dan deze tak van de sociale zekerheid zouden moeten splitsen door de financiering niet op het aantal begunstigden maar op basis van de juiste retour te baseren, zouden de Walen hun eisen moeten herzien met ongeveer 18 % voor zover de gemiddelde financiering per inwoner vergelijkbaar is voor de twee gewesten. Dit is uiteraard niet het geval. Het gemiddelde inkomen ligt in Vlaanderen veel hoger dan in Wallonië. De sociale uitkeringen voor de in Wallonië verblijvende vergoede werklozen, werknemers die door de RVA ondersteund worden en de werknemers die hun arbeidstijd aanpassen, zouden dus nog iets meer verlaagd moeten worden. Het is moeilijk precies te bepalen welk verlies de bijslagtrekkenden van de RVA zouden lijden. Laten we toch eens aandachtig kijken naar het aandeel van de nationale rijkdom dat in elk van de drie gewesten gecreëerd wordt in verhouding tot hun aandeel in de bevolking:

	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Aandeel in het regionaal BBP	19,3%	57,3%	23,4%
Aandeel in de bevolking	9,6%	57,9%	32,5%
Aandeel in de RVA-uitgaven	11,42%	49,34%	39,24%
Groep 1	12,6%	47,02%	40,39%
Groep 2	7,9%	52,52%	39,53%
Groep 3	4,86%	69,69%	25,45%

Bronnen: R. Aernoudt, « Vlaanderen-Wallonië, je t'aime moi non plus », 2006; RVA, Jaarverslag 2005

Het in Brussel gegenereerde aandeel in de rijkdom is veel groter dan diens aandeel in de bevolking. Dit ligt meer bepaald aan het grote aantal Waalse en Vlaamse pendelaars. De in Vlaanderen geproduceerde rijkdom is daarentegen iets lager dan diens aandeel in de bevolking. Het verschil in rijkdom dat ten opzichte van de Waalse bevolking bij de Vlaamse bevolking opgetekend wordt, is dus voornamelijk het gevolg van de inkomsten uit de activiteit van diens pendelaars. De situatie van Wallonië is zorgwekkender, aangezien het op dit grondgebied gecreëerde aandeel in de rijkdom veel lager is dan het aandeel in de bevolking. Het lage activiteitsniveau in Wallonië en de daaruit volgende werkloosheid impliceren tal van transfers, meer bepaald op het vlak van sociale zekerheid. Zo wordt in Wallonië een oververtegenwoordiging van de RVA-uitgaven ten gunste van groepen 1 en 2 opgetekend ten opzichte van het aandeel in de bevolking. In Vlaanderen worden de uitgaven ten voordele van de werknemers die hun arbeidstijd aanpassen met de steun van de RVA (groep 3) dan weer oververtegenwoordigd. Laten we nu de uitgaven verder analyseren per uitkeringstype..

iii. Gewestelijke aandelen in de RVA-uitgaven:

In de onderstaande tabel staan in de dikke trek de soorten uitgaven waarvoor de gewesten hogere bedragen ontvangen dan hun aandeel in de bevolking.

Tabel: Gewestelijke aandelen in de RVA-uitgaven per uitkeringstype

2005	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Volledig werkloos	42,88%	42,88%	14,24%
Tijdelijk werkloos	58,48%	36,74%	4,78%
Onthaalouders	75,79%	23,43%	0,78%
Bruggensioen	67,57%	28,39%	4,04%
Loopbaanonderbreking	69,72%	25,42%	4,86%
Activering²⁶	42,66%	47,46%	9,88%
Totaal	49,34%	39,24%	11,42%
Aandeel in de bevolking	57,90%	32,50%	9,60%

Bron: RVA, Jaarverslag 2005

Zoals we gemakkelijk kunnen vaststellen, is het dan wel zo dat Wallonië en het Brussels Gewest in verhouding tot hun aandeel in de bevolking een groter deel opsorpen inzake volledige werkloosheid en het beleid ter activering van de werkzoekenden, maar neemt dit niet weg dat de Vlamingen in verhouding tot hun aandeel in de bevolking een groter deel opsorpen inzake tijdelijke werkloosheid, bruggensioen, loopbaanonderbreking en onthaalouders.

De belangrijkste uitgavenpost van de RVA blijft echter de financiering van de

²⁶ *Omvat de doorstromingscontracten, de Activaplannen, de tewerkstellingsdiensten, de sociale inschakelings economie, de aanvullingen bij werkberoving.*

volledige werklozen die zelf goed is voor 69,91 % van alle uitgaven. Bijgevolg houdt enkel al het overwicht van deze uitgave voor het Waals en Brussels Gewest een niet te verwaarlozen bedrag van transfers via de RVA-uitgaven in.

Laten we nogmaals een blik werpen op de verschillende rekeningen die in dit hoofdstuk voorgesteld werden om de totale uitgaven van de sociale zekerheid per gewest te analyseren en na te gaan of de Franstaligen in vergelijking tot de Vlaamse bevolking de uitgaven te vaak aanwenden, zoals bepaalde discours ten gunste van een splitsing van de sociale zekerheid ons willen doen geloven.

iv. Totale uitgaven van de sociale zekerheid per gewest:

Tabel: Totale uitgaven van de sociale zekerheid per Gewest (in%)			
2003	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Pensioenen	58,5%	32,5%	9%
Ziekte-invaliditeit	57,4%	33,2%	9,4%
Kinderbijslag	55%	34,1%	10,9%
Arbeidsongevallen en beroepsziekten	53,2%	34,8%	12%
Totaal zonder werkloosheid	57,6%	32,8%	9,6%
Totaal met werkloosheid	56,4%	33,8%	9,8%
Aandeel in de bevolking	57,9%	32,5%	9,6%

Bron: R. Aernoudt, « Vlaanderen-Wallonië, je t'aime moi non plus », 2006

Wanneer we de bovenstaande tabel bekijken, merken we snel dat de uitgaven van de sociale zekerheid over het algemeen aangewend worden in verhouding tot het aandeel dat elk van de drie gewesten in de bevolking heeft. De uitgaven zonder

werkloosheid komen bijna exact overeen met de aandelen van de gewesten in de bevolking. Wanneer we de werkloosheidsuitgaven integreren, wordt het verschil tussen Vlaanderen en de twee andere gewesten iets groter. Maar globaal kunnen we niet concluderen dat de Franstaligen in de uitgaven van de sociale zekerheid oververtegenwoordigd zijn.

Zoals we al zagen, maken de Walen en Brusselaars van bepaalde uitgaven van de sociale zekerheid inderdaad « overmatig gebruik », maar het omgekeerde effect is voor andere soorten uitgaven waarneembaar. Zo wendt Vlaanderen in verhouding meer aan voor de pensioenuitgaven. Dit fenomeen zal zich in de toekomst nog meer aftekenen, aangezien de Vlaamse bevolking « meer vergrijst » meer dan de Franstalige, zoals we in hoofdstuk IV lazen bij de analyse van de afhankelijkheidscoëfficiënt per gewest.

b. Regionalisering van de economische hefboomen

i. Regionalisering van de vennootschapsbelasting:

Het idee dat het vaakst naar voor gebracht wordt om Vlaanderen te laten beschikken over de economische hefboom die de VENB is, is een basistarief voor de VENB (bijvoorbeeld 25 %) te behouden op federaal niveau en de gewesten in de gelegenheid te stellen op basis van hun eigen begrotingen verminderingen toe te kennen.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het bedrag van de VENB die tussen 1995 en 2004 in elk van de drie gewesten geheven werd.

Tabel: Opbrengst van de vennootschapsbelasting per gewest (in %)

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest	Totaal ontvangst (in miljard €)
1995	48,2%	16,6%	35,2%	5,8
1998	50,4%	13,0%	36,6%	7,7
2001	51,0%	14,1%	34,9%	9,4
2002	49,8%	14,5%	35,7%	9,1
2003	51,2%	14,2%	34,6%	8,5
2004	52,1%	13,6%	34,3%	9,3

Bron: R. Aernoudt, « Vlaanderen-Wallonië, je t'aime moi non plus », 2006

Onze gewesten, of het nu om Vlaanderen of om Wallonië gaat, trekken niet genoeg buitenlandse investeerders meer aan om het verlies van jobs als gevolg van faillissementen, herstructureringen of delokalisaties op te vangen. Het fenomeen waarmee Wallonië wegens een afnemende industrialisering sinds het einde van de jaren zestig te maken kreeg, begint nu ook de Vlaamse bewindvoerders angst in te boezemen. Het gebrek aan investeringen in de zware industrie bracht Wallonië in een diepe economische malaise. Het verval een halt toeroepen, heeft meer dan dertig jaar in beslag genomen, vooral om de volgende twee redenen. Enerzijds waren de keynesiaanse²⁷ strategieën gedoemd te mislukken door de omvang van de schok en de snelheid waarmee de investeringen ingeperkt werden. Anderzijds werden de enige structurele hervormingen die de schok hadden kunnen dempen onder druk van de vakbondskringen zelfs niet overwogen. Men bleef maar overheidsfondsen investeren in bedrijven die, gezien hun dalende productiviteit, gedoemd waren te verdwijnen.

Vandaag ziet de Vlaamse economie dezelfde gevaren aankomen. Het verlies van jobs in de industriële en verwerkende sector is steeds moeilijker op te vangen. De Vlaamse bewindvoerders willen hun lot in eigen handen nemen en de nodige hervormingen doorvoeren. Zij moeten koste wat het kost buitenlandse investeerders aantrekken.

²⁷ *Beleid om de economische activiteit te doen heropleren door de tussenkomst van de overheid.*

De gemiddelde aanslagvoet van de VENB bedroeg in 2005 26,5 % in de landen van de OESO en 23,3 % in Europa. In België is het nominaal tarief van de VENB gelijk aan 33 %. In verschillende landen werden echter mechanismen ingevoerd om de belastinggrondslag te verlagen. In België bijvoorbeeld kunnen ondernemingen die hun investeringen met eigen vermogen financieren, door het ingevoerde mechanisme van de notionele interest, een fictief rentebedrag van de belastinggrondslag in de VENB aftrekken. Deze verschillende mechanismen zorgen dus voor een verlaging van de gemiddelde aanslagvoet, ook « effectieve belastingvoet » genoemd. Vanaf het ogenblik dat alle maatregelen ter verlaging van de VENB geïntegreerd zijn, wijkt onze effectieve belastingvoet sterk af van 33 %, om in de buurt van 23 % te komen en ten opzichte van het Europese gemiddelde dus competitief te worden. De buitenlandse investeerders houden echter veel te weinig rekening met deze effectieve voet. Zij baseren zich doorgaans op rankings die door gespecialiseerde vennootschappen als KPMG of Deloitte uitgewerkt worden en die enkel de nominale tarieven weergeven. De potentiële investeerders, die niet altijd van de recentste studies over de effectieve belastingvoeten op de hoogte zijn, vergelijken dus voornamelijk de nominale belastingvoeten om een locatie te kiezen. Met onze nominale aanslagvoet van 33 % vertrekken we dus van een serieuze handicap die ons al meteen van de eerste plaatsen in de internationale rankings uitsluit.

Om de plaatsbepaling van de buitenlandse investeringen objectiever te laten verlopen, zou het dus raadzaam zijn niet de nominale voeten, maar de effectieve voeten in aanmerking te nemen en op dat vlak heeft ons land de nodige vindingsrijkheid aan de dag gelegd. Het nadeel van het stelsel van de nominale aanslagvoet waarop vrijstellingen van de belastinggrondslag verleend worden, is dat het weinig transparent is. Zowel Vlaanderen als Wallonië zouden veel baat hebben bij een hervorming van ons stelsel van de VENB-tarieven door de vrijstellingsmechanismen af te schaffen en de nominale belastingvoet tot 25 % te verlagen.

Het probleem met de regionalisering van de VENB is de plaatsbepaling van de belastinggrondslag die nu op de maatschappelijke zetel van het bedrijf en niet op de bedrijfszetel gevestigd wordt. Maar zoals we in de bovenstaande tabel konden vaststellen, heeft een aanzienlijk deel van de in België actieve bedrijven hun maatschappelijke zetel in Brussel. De opbrengst van de VENB op deze vennootschappen wordt dus bij het Brussels Gewest ondergebracht, zonder dat

de economische activiteit daar daadwerkelijk gelokaliseerd is. Omgekeerd komt amper 13,6 % van de ontvangsten van de VENB uit Wallonië. Dit is te wijten aan het beperkte aantal ondernemingen die er hun maatschappelijke zetel hebben, de lagere rendabiliteit van de Waalse bedrijven en hun kleinere omvang. Hoe dan verminderingen in de VENB toekennen die door de gewesten gefinancierd worden? We zijn er ons wel degelijk van bewust dat wanneer de VENB met 10 % verhoogd zou worden, de uitgave in het Brussels Gewest relatief gezien hoger zou zijn dan in het Vlaams Gewest. Ter illustratie: een verlaging van de VENB met 10 % zou leiden tot een uitgave van 320 miljoen € voor de Brusselse begroting en van 484 miljoen € voor Vlaanderen (126,5 miljoen € voor Wallonië). Als we het bedrag van die uitgave met de bedragen van de effectieve uitgaven per gewest vergelijken, beantwoordt dit aan een verlies van 7,2 % voor Brussel, terwijl het relatieve verlies voor Vlaanderen zou oplopen tot 2,7 % (1,06 % voor Wallonië). Deze verlagingen van de VENB zijn dan wel onbetekenend voor de Vlaamse begroting, maar dat geldt niet voor de Brusselse begroting; dit soort eis zou alleen maar voor de meest oneerlijke concurrentie tussen de gewesten zorgen (zie J. Vuchelen), hoofdzakelijk ten koste van Brussel.

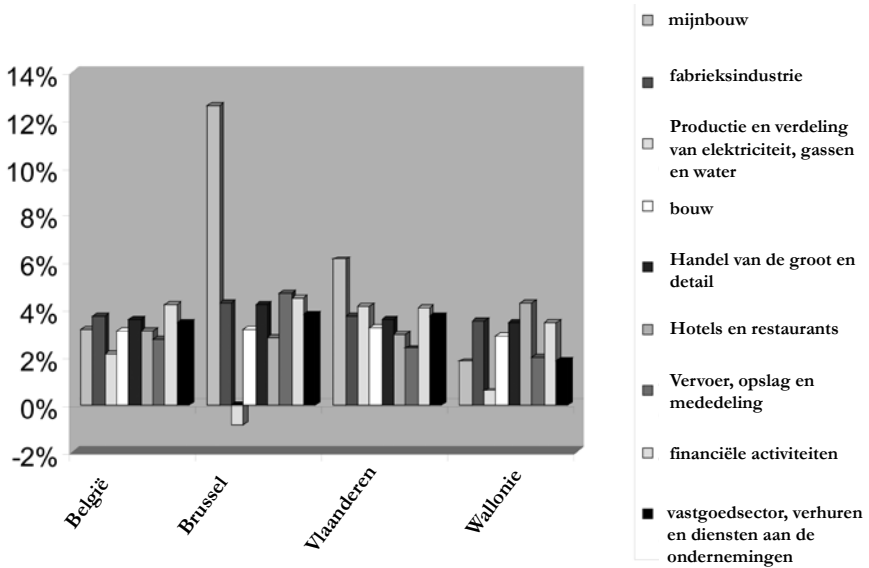
ii. Regionalisering van de werkgelegenheid

Een van de eisen die de Vlaamse partijen het vaakst formuleerden, heeft betrekking op de regionalisering van de loononderhandelingen. Die regionalisering wordt doorgaans gerechtvaardigd door het waargenomen verschil in productiviteit van de arbeidsfactor tussen Vlaanderen en Wallonië. Dat verschil zou zich normaal gezien in een sterkere stijging van de lonen in Vlaanderen moeten vertalen. Maar aangezien de loononderhandelingen op interprofessioneel en op nationaal niveau gebeuren, zou de evolutie van de Waalse en Vlaamse lonen niet gelijklopen met hun reële productiviteit.

---

²⁸ *Le soir* 12.12.2006

Jaarlijks gemiddelde evolutie van de maandelijks bruto salaris ter bedrijfstak (1999-2004)

Bron: FOD Economie, Algemene directie statistiek en economische informatic, berekeningen CJG

Zoals professor Robert Plasman²⁸ (ULB) aangeeft, is de regionalisering van de loononderhandelingen een valstrik. Op het terrein zijn de Vlaamse lonen al hoger dan de Waalse. Voor iedere economische sector die hierna voorgesteld wordt, evolueerden de bruto maandlonen in Vlaanderen meer dan in Wallonië, met uitzondering van de horeca.

Van de elf paritaire comités voor « arbeiders » hebben er acht daadwerkelijk

opnieuw onderhandeld in het bedrijf. Zij houden rekening met de verschillen in de productiviteitsgroei op micro-economisch niveau. Bij de loonvorming wordt dus al rekening gehouden met de evolutie van de winsten, en de lonen zijn reeds daadwerkelijk hoger in Vlaanderen. Zoals uit de onderstaande tabel blijkt, zijn, behalve de gunstigere evolutie van de Vlaamse lonen tussen 1999 en 2004, ook de gemiddelde bruto maandlonen in Vlaanderen hoger in iedere sector. .

Gemiddeld bruto maandloon (in EUR) Volgens de bedrijfstak	oktober 2004			
	België	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Winningsindustrie	2524	4440	3209	2302
Winningsindustrie	2682	3023	2672	2618
Productie en distributie elektriciteit, gas, water	3524	3535	3687	3268
Bouw	2329	2498	2348	2221
Groot- en kleinhandel	2482	3042	2410	2192
Hotels en restaurants	1773	1827	1765	1701
Transport, opslag en communicatie	2415	2721	2376	2256
Financiële activiteiten	3472	3625	3301	3183
Vastgoed, verhuur en diensten aan bedrijven	2908	3093	2886	2665

Bron: Algemene directie statistiek en economische informatie - Enquête naar de structuur en de verdeling van de lonen

We kunnen nu al opmerken dat deze positievere evolutie van de lonen in Vlaanderen de facto de evolutie van de transfers inzake sociale zekerheid tussen het Noorden en het Zuiden van het land verergert. De hoogste lonen in Vlaanderen moeten meer socialezekerheidsbijdragen betalen die, laten we daar nogmaals

²⁹ *La Libre Belgique*, 20.01.2007

op wijzen, evenredig zijn met het bruto-inkomen. Hoe groter het verschil in de groei van de brutolonen tussen Vlaanderen en Wallonië en hoe meer dit verschil zich aftekent, wat al een feit is, des te meer de situatie van de transfers tussen Noord en Zuid automatisch verergert.

Bovendien zou, zoals professor Robert Deschamps²⁹ (FUNDP) aangeeft, de regionalisering van de interprofessionele loononderhandelingen het leven van de bedrijven die in meer dan één gewest van het koninkrijk werkzaam zijn, erg bemoeilijken. Dat is meer bepaald het geval voor 1/3 van de bedrijven die meer dan 100 werknemers tewerkstellen. In die context kunnen we ons gemakkelijk de sociale moeilijkheden als gevolg van de loonverschillen voor eenzelfde job binnen eenzelfde bedrijf, de extra kosten van het administratief personeelsbeheer en de moeilijkheden met de mobiliteit van de werknemers tussen de verschillende productiesites inbeelden. De administratieve kosten die eruit zouden voortvloeien, zouden niet te verwaarlozen zijn, terwijl er vandaag zoveel inspanningen geleverd worden om wie onze bedrijven ondersteunt, te ontlasten. Het verwachte economische voordeel van een regionalisering van de interprofessionele onderhandelingen kan niet bewezen worden. We dreigen de concurrentiepositie van onze bedrijven te verslechteren door een toename van de administratieve lasten.

Misschien gaat achter deze eis een andere eis schuil: de regionalisering van de sociale zekerheid. Over de verlagingen van de socialezekerheidsbijdragen wordt in de interprofessionele akkoorden onderhandeld. Een regionalisering van de **interprofessionele onderhandelingen** zou zorgen voor een verschil in de effectieve bijdragevoeten tussen de gewesten en dus voor een verschil in de financiering van de sociale zekerheid tussen de gewesten. Dus zouden ook de socialezekerheidsbijdragen niet anders kunnen dan verschillen. Dus zou een regionalisering van de interprofessionele onderhandelingen de facto een regionalisering van de sociale zekerheid inhouden, wat onaanvaardbaar is. Het zou dus van cruciaal belang zijn de interprofessionele loononderhandelingen op nationaal niveau te houden.

«De werkgelegenheid, de collectieve onderhandelingen splitsen, betekent morgen aan de sociale uitkeringen, aan de sociale zekerheid raken.»

Professor Deschamps pleit er daarentegen voor gezamenlijke doelstellingen te bepalen op het vlak van werkgelegenheid, de opvolging van werkloosheid en de herinschakeling van werkzoekenden en eventueel een deel van de middelen toe te wijzen naar gelang van de resultaten (positieve financiering). Ook meer gedecentraliseerde **sectorale onderhandelingen** zouden wenselijk zijn om de specifieke eigenschappen van de bedrijven van een sector beter in aanmerking te nemen. Op sectoraal niveau is het meest adequate onderhandelingsniveau het bedrijf als we het loonbeleid willen optimaliseren, in een concurrentiële omgeving en met het oog op de creatie van nieuwe jobs.

De voorzitter van het VBO, Jean-Claude Daoust, gaat nog iets verder in zijn analyse. Hij herinnert eraan dat de toename van de administratieve lasten als gevolg van een dergelijke beslissing ten koste zou zijn van de investeringen en dus van de creatie van jobs. Buitenlandse investeerders zouden des te meer terugdeinzen om in ons land iets te ondernemen. De rechtsonzekerheid zou toenemen, zowel voor de werkgevers als voor de werknemers, temeer daar 25% van de actieve bevolking werkt voor een bedrijf dat in de drie gewesten gevestigd is.

c. De economische eenheid van het Brussels Gewest niet doorbreken

Brussel, vandaag betekent dat meer dan 15 % van de Belgische jobs op 0,5 % van het federale grondgebied. Alle waarnemers zijn het erover eens dat de huidige grenzen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op geen enkele manier met de economische realiteit overeenstemmen.

Volgens de gebruikte variabelen, is de Brusselse economische regio rekbaar en

---

³⁰ « *Quelles frontières pour Bruxelles ? Une mise à jour* », Claire Dujardin, Isabelle Thomas, Henry Tulkens, Paper n°11, Décembre 2006, Louvain-la-Neuve

strekt ze zich ver buiten de 19 gemeenten uit. Het gebied waarover Brussel zijn economische invloed laat gelden, omvat in werkelijkheid een groot deel van de twee Brabantse provincies. Twee miljoen inwoners zijn, om het zo te zeggen, economisch sterk afhankelijk van de hoofdstad.

Hoe kunnen we de werkelijke grenzen afbakenen op basis van relevante en onbetwistbare gegevens? Wat moeten we verstaan onder een « economisch bruisend en levensvatbaar Brussel » ?

In hun studie van 18 december 2006 « Détermination des frontières de Bruxelles³⁰ », een update van een rapport van 1999 dat destijds in opdracht van minister Hervé Hasquin opgemaakt was, geven drie onderzoekers van de UCL een antwoord op die vragen. Daarbij maken ze handig gebruik van de laatste update van de gegevens van de volkstelling van 2001 om de stabiliteit van de grenzen van Brussel te evalueren.

Op grond van drie verschillende indicatoren (een fysieke indicator, een functionele indicator en een attractiviteitsindicator), raden de auteurs aan om de Brusselse agglomeratie te beschouwen als het geheel van gemeenten die:

- i. een dichtbevolkt profiel vertonen³¹**
- ii. een hoge arbeidsconcentratie hebben³²**
- iii. blijk geven van een nauwe en functionele afhankelijkheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest³³**

Het « Brussel » van morgen zou zich over 413 km² uitstrekken, ca. 1.250.000 inwoners vertegenwoordigen en uit 31 gemeenten samengesteld zijn: de 19 huidige gemeenten van het Gewest, Drogenbos, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Kraainem, Wemmel, Wezembeek-Oppem, Beersel, Dilbeek, Grimbergen, Sint-Pieters-Leeuw, Zaventem en Waterloo.

---

³¹ Meer dan 700 inwoners per km²

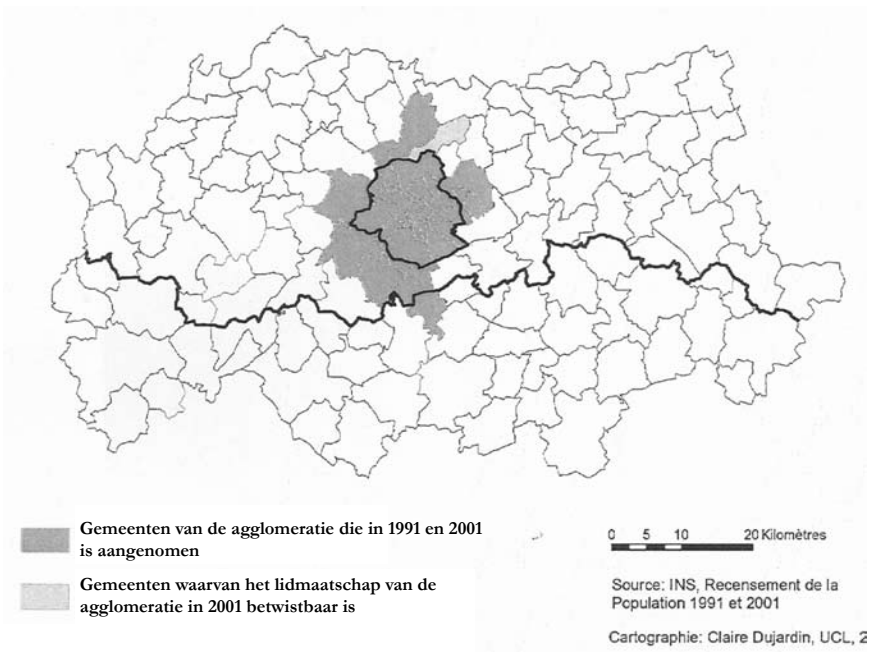
³² Meer dan 700 jobs per km²

³³ Hetzij aanzienlijke woon-werkverplaatsingen (meer dan 58 % pendelaars die naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertrekken)

4. Quelles solutions pour un avenir commun ?

Vermeldenswaardig is dat in vergelijking met de vorige studie die zich op de statistische gegevens van de volkstelling van 1991 baseerde, de auteurs tot dezelfde grensafbakening komen, behalve voor Vilvoorde. Voor die gemeente raden ze aan bij de volgende volkstelling de waargenomen tendens te verifiëren alvorens te besluiten dat ze niet in de agglomeratie opgenomen hoeft te worden.

Kaart van de economische grenzen van het Brusselse hinterland

Bron: Détermination des frontières de Bruxelles, H. Tulkens, C. Dujardin, I. Thomas, 2006.

VI. Conclusie:

De geschiedenis van ons land, van zijn interne of externe grenzen, van zijn gemeenschappen en zijn gewesten, is het resultaat van een lange evolutie. De eeuwenoude banden tussen de Vlamingen, Walen, Brusselaars en Duitstaligen ontkennen, zou een flagrante verloochening van onze geschiedenis zijn.

Toch moeten we vaststellen dat die gemeenschappelijke geschiedenis tot op vandaag bol staat van de onderlinge geschillen. De spanningen tussen onze gemeenschappen waren vroeger van culturele, linguïstische en vaak van romantische aard, vandaag bestaan ze onder het mom van het pragmatisme en soms van de pseudowetenschappelijke bewijsvoering. « Laten we splitsen, we kunnen er alleen maar beter van worden », horen we maar al te vaak in het Noorden van het land. Achter de soms gladdere en laffere uitspraken gaat nog vaak het verlangen naar een terugkeer tot de eigen gemeenschap, de verleiding van een, onvermijdelijk pijnlijke, scheiding schuil. Het leek er nochtans op dat het federalisme, zoals het zich sinds 35 jaar in België ontwikkeld had, een evenwichtspunt had bereikt. Een evenwicht tussen enerzijds de noodzaak om een solide centrale Staat te behouden en anderzijds de gerechtvaardigde hoop op culturele autonomie in de ruime betekenis van het woord en de overdracht van een hele reeks aangelegenheden naar de gewesten waarvan het logischer is dat ze op hun niveau aangepakt worden.

We hebben het echter aangetoond: bepaalde aangelegenheden kunnen niet gesplitst worden zonder dat ze op termijn voor iedereen contraproductief zijn. De sociale zekerheid en de interpersoonlijke solidariteit splitsen, druist in tegen de basisbeginselen van een goed « verzekeringsbeheer ». « De Walen maken te vaak gebruik van de gezondheidszorg, die aangelegenheid moeten we dus splitsen. » Fout. We hebben het aangetoond: « De Waalse werknemers zijn gemiddeld minder productief, we moeten de werkgelegenheid splitsen opdat de lonen de productiviteit zouden weerspiegelen. » Juist. Maar de hogere Vlaamse lonen weerspiegelen dit productiviteitsverschil al.

Het separatistische project dat bepaalde Vlaamse bewindvoerders opstoot, blijft niet onopgemerkt. Maar sommige analyses die als louter academische redeneringen aangevoerd worden, hebben in werkelijkheid geen enkele wetenschappelijke fundering. In het beste geval zaaien ze tweedracht tussen de experts.

Het klopt dat ons federaal stelsel complex is en door de burgers vaak verkeerd begrepen wordt. Het federalisme « op z'n Belgisch » is misschien voor bepaalde aspecten voor verbetering vatbaar. Maar het « communautair populisme » en het verscherpte nationalisme die de geesten komen bederven, verdienen in een beschaafd land geen plaats.

Bibliografie

- Le Vif/L'express, 19 januari 2007, « Ces flamands qui veulent sauver la Belgique », François Brabant, Isabelle Philippon.
- Jef Vuchelen, Christine Vanderveeren, « Een Vlaamse fiscaliteit binnen een economische en monetaire unie », Intersentia, 1998.
- Philippe Dutilleul, « Bye bye Belgium (operatie BBB): Het televisiegebeuren/onderleiding van Philippe Dutilleul », Labor, 2006.
- Jef Vuchelen, « Hebben de Belgische overheidsfinanciën nog een toekomst », De Financieel Economische Tijd, 1990.
- Guy Verhofstadt, « Pleidooi voor een open samenleving, het vierde Burgermanifest », Luc Pire, 2007.
- G. Pagano, M. Verbeke, A. Accaputo, « Le manifeste du groupe In de Warande », courrier van het CRISP, nr. 1913-1914, 2006.
- J. Brassinne de la Buissière, « Les négociations communautaires sous le gouvernement Verhofstadt II - Forum institutionnel et Bruxelles-Hal-Vilvorde », courrier van het CRISP, nr. 1903-1904, 2005.
- « Het imago van Brussel in Vlaanderen en het feitelijk gedrag van Vlamingen tegenover Brussel », H. Weckx, BRD Business development, 1990.

-
- Rudy Aernoudt, « Vlaanderen-Wallonië, je t'aime moi non plus », Roularta Books NV, 2006.
- RVA, Jaarverslag, 2005.
- Filip Rogiers, « Leterme uitgedaagd », Luc Pire, 2006.
- ADEL, Conferentie over « La défédéralisation de la sécurité sociale », Louvain-la-Neuve, 12 december 2006.
- Alain Destexhe, « Hainaut : enfin une stratégie gagnante ? », Labor, 2007.
- Julie Dubois, Robert Deschamps, « Dépenses de la Flandre, de la Wallonie et de Bruxelles : Comparaison interrégionale des budgets 2005. », working papers, FUNDP, oktober 2005.
- « La Wallonie à l'aube du XXIème siècle, portrait d'un pays et de ses habitants », Institut Jules Destrée, februari 2005.
- « European Distribution Report », Cushman & Wakefield, Healey & Baker (C&W/H&B), 2006.
- Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Conjunctuurbarometer van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, oktober 2006.

- « Les transferts entre les Régions : Réalités contemporaines et recul historique », M. Mignolet et al., CREW, FUNDP, Editions De Boeck, 2002.
- Regionale rekeningen 1995-2004, Instituut voor de Nationale Rekeningen, Nationale Bank van België, maart 2006.
- « Le plan d'actions prioritaires de la Région wallonne », gecoördineerd door Bernard Hanin en Jean-Pierre Lemaître, UCL, Presse universitaires de Louvain, 2006.
- Hervé Hasquin, « Historiographie et politique en Belgique », Brussel-Charleroi, 1996.
- Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, Tielt, Lannoo, 1998.
- Els Wit te, Harry Van Velthoven, « Taal en politiek: De Belgische casus in een historisch perspectief », VUBPress, 1999.

Le Comité Scientifique

Présidé par Hervé Hasquin, le Comité scientifique comporte un certain nombre de personnalités du monde académique, économique, politique, de la fonction publique, etc, notamment :

- Richard Miller, Président de l'Intergroupe parlementaire et Député MR;
- Peter Praet, Directeur de la Banque nationale de Belgique;
- Bruno Demoulin, Professeur à l'ULg;
- Arthur Bodson, Recteur honoraire de l'ULg, Président de l'ONG Partenaire;
- Alain Eraly, Professeur à l'ULB;
- Corentin de Salle, Docteur en Philosophie, Licencié en droit;
- Jacques Litwak, entrepreneur et essayiste;
- Catherine Guisset-Lemoine, Historienne d'Arts, Archéologue (UCL);
- Firouzeh Nahavandi, Professeur ordinaire à l'ULB;
- Jean-Paul Servais, Professeur à l'ULB et Vice-président de la CBFA;
- Anne-Marie Strauss-Godet, Présidente de l'Incubateur numérique wallon;
- Bernard Jurion, Professeur d'économie à l'ULg;
- Guillaume Wunsch, Professeur de démographie à l'UCL;
- Jean Hanton, Doyen de la Faculté Polytechnique de Mons;
- Jacques Brassinne, Vice-Président de l'ONG Partenaire.

Le Centre Jean Gol

Un centre de réflexion, de prospective et d'archivage au service de l'action et de la pensée libérale

Créé en hommage à Jean GOL, homme d'Etat et véritable penseur du libéralisme, le Centre a pour vocation d'alimenter la réflexion sur tous les sujets de société importants.

Le Centre Jean GOL a pour vocation d'alimenter la réflexion sur les thèmes de société importants comme par exemple, ceux de l'enseignement, de la santé, de la justice, de la sécurité, de l'emploi et d'autres qui sont déjà au centre des activités du "MR en débat". Il s'agit de cerner de quelle manière le MR peut faire passer un message accessible à tous à partir d'idées nouvelles : le Centre Jean GOL permettra au Mouvement Réformateur de s'affirmer comme une force de proposition incontournable.

Comme l'a expliqué Didier REYNDERS, la mise en place d'un centre qui porte le nom de Jean GOL est un hommage rendu à celui qui fut un véritable penseur du libéralisme moderne, trop tôt disparu le 18 septembre 1995.

"Jean Gol était un homme politique dont l'action s'alimentait principalement dans la réflexion".

Le Président du MR assume la présidence du Centre. Il est assisté dans cette tâche par le Député Hervé HASQUIN qui en est l'Administrateur-Délégué, ainsi que par toutes les personnes ressources du MR.

Un Comité scientifique, présidé par Hervé HASQUIN, est chargé de soutenir le Centre dans sa réflexion car, comme l'a indiqué Arthur BODSON, Recteur honoraire de l'Université de Liège, qui participe au Comité scientifique : "Derrière les questions quotidiennes qui doivent piloter l'action politique, il existe des documents, des études universitaires, des réflexions qui méritent d'être prises en considération et qui orienteront efficacement la décision politique".

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
I. Een Natiestaat?	7
1. De taalgrens	7
2. Het ontstaan van het Vlaams en van het Frans.....	9
3. Vlaamse Beweging en Waalse Beweging.....	11
4. Gemeenschappen en Gewesten.....	13
5. Welk nationaal bewustzijn?	14
II. Vlamingen en Franstaligen: Waaraan geven ze vandaag de voorrang? ____	17
1. Resolutie van het Vlaams Parlement van 1999	17
2. Opinieonderzoeken	21
3. Het Manifest van de Groep « in de Warande »	28
4. Het OVV (Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen)	30
5. Het Antimanifest over de verhouding tussen Vlamingen en Walen ...	31
6. Toespraak van Eerste Minister Guy Verhofstadt tot HH. MM. De Koning en de Koningin ter gelegenheid van de nieuwjaarsontvangst van de Overheden van het Land.....	32
III. De transfers	33
1. De Vlaamse verbitterdheid	33
2. De bedragen: mythe en realiteit	38
a. Oorsprong van de transfers	38
b. Schatting van de interregionale transfers in België	40
c. Internationale vergelijkingen	41
IV. De troeven van Vlaanderen	47
1. Een welvarend Vlaanderen	47
a. Groei van het bruto binnenlands product (BBP)	
en economische specialisatie	47
b. Werkloosheid en werkgelegenheid	50
c. Investing en ondernemerschap.....	53
d. Beheer van de overheidsschuld	56
2. Brussel, een kans voor Vlaanderen	59

3.	Onze gewesten zijn complementair	65
a.	Onderlinge economische afhankelijkheid	65
b.	Beschikbare ruimte.....	66
c.	Economische structuren	66
4.	Zwakke punten?	68
a.	De Vlaamse bevolking vergrijst	69
b.	Het risico van de schaarste aan arbeidskrachten	72
c.	Het risico van het aandeel van de verwerkende industrieën, ... zoals de automobiel-, de chemie- en de textielindustrie, ...	74
	V. Welke oplossingen voor een gezamenlijke toekomst?	77
	Inleiding	77
1.	De algemene voorwaarden van de ontwikkeling	79
a.	De interregionale samenwerkingen inzake	
	werkgelegenheid en mobiliteit	
	van de werknemers stimuleren.....	79
b.	De samenwerking tussen Franstaligen stimuleren	80
c.	Een interregionale concurrentie die we bewust	
	moeten accepteren	81
d.	Noodzaak van drie sterke gewesten	81
2.	Het imago van Wallonië veranderen	83
a.	Een bewustwording.....	83
b.	Het bestuur verbeteren.....	84
c.	De koopkracht van de Walen verhogen.....	85
3.	De Franstalige instellingen verenigen.....	87
a.	Een Franstalige regering.....	88
b.	De samenwerkingen tussen de parlementaire	
	vergaderingen opvoeren.....	90
4.	Te ontwijken valstrikken	91
a.	Regionalisering van de sociale zekerheid	91
b.	Regionalisering van de economische hefboomen	98
c.	De economische eenheid van het Brussels Gewest	
	niet doorbreken	105
	VI. Conclusie	109
	Bibliografie	112
	Le Comité Scientifique	116
	Le Centre Jean Gol	117